

ФИЛАТЕЛИСТА

ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ -- БЕОГРАД

ФИЛАТЕЛИСТА

ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ У БЕОГРАДУ

Власник и издавач: САВЕЗ ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ (Пошт. фак 702);

Уређује Редакциони одбор:

Претседник: Александар Ј. Петровић

Чланови: Борислав Ст. Мрђа, Синиша Остојић, Мирко Вернер
и Јован Јојкић

Одговорни уредник: Александар Ј. Петровић, Војводе Драгомира бр. 25.

Лист излази друге половине сваког месеца.

За Савез Филателиста Србије треба слати писма на Пошт. фак. бр. 702, Београд,
а новчане пошиљке на текући рачун Савеза бр. 103-9533119 — Канцеларија
Савеза Београд, Маршала Тита бр. 28.

За администрацију и редакцију „Филателисте“ све рукописе, наруџбе, рекламације,
и све што се односи на лист слати на адресу: Александар Ј. Петровић, Београд,
Војводе Драгомира 25.

ПРЕТПЛАТУ СЛАТИ НА ЧЕКОВНИ РАЧУН УРЕДНИШТВА И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ „ФИЛАТЕЛИСТЕ“ БР. 104-903317

За наредни број листа рукописе треба слати до 30 јула

САДРЖАЈ:

	Страна
1) Ј. Јојкић: 7 ЈУЛИ — — — — —	209
2) Д. Новак: ТАЛИЈАНСКА ОКУПАЦИОНА ИЗДАЊА ЗА ЦРНУ ГОРУ 1941—1943 — — — — —	211
3) С. Остојић: О СРПСКИМ МАРКАМА ЗА НОВИНЕ (наставак) — — —	213
4) Инж. Ал. Ј. Петровић: СРПСКЕ ДОПИСНЕ КАРТЕ — — — — —	215
5) Бор. Ст. Мрђа: СВЕТСКИ ПОШТАНСКИ САВЕЗ (наставак) — — —	218
6) Д. Раичевић: ТРЕЋИ САВЕЗНИ ВАЗДУХОПЛОВНИ СЛЕТ У РУМИ —	220
7) Б. Новаковић: ПРИЛОЗИ ИСТОРИЈИ ПАРТИЗАНСКИХ ПОШТА — —	222
8) Инж. Ал. Ј. Петровић: УПУТИ У ФИЛАТЕЛИЈУ — ИЗРАДА МАРАКА	222
9) М. В.: ОРГАНИЗАЦИЈА И РАД ПИОНИРСКЕ ПОШТЕ У Н. САДУ —	224
10) В. Прикић: ПИТКЕРН ОСТРВО — — — — —	225
11) — ху. —: МАРКЕ — ИСТОРИСКИ ДОКУМЕНТИ — — — — —	226
12) НАШИМ ПРЕТПЛАТНИЦИМА — — — — —	227
13) Д. Раичевић: ПОСЛЕ ИЗВРШЕНЕ РЕВИЗ. ЧЛАНСТВА У БЕОГРАДУ	228
14) Т. Деља: РАЗМЕНА МАРАКА — — — — —	229
15) НАШЕ МАРКЕ — — — — —	230
16) НАШЕ ЦЕЛИНЕ — — — — —	232
17) НОВЕ МАРКЕ — — — — —	233
18) КРОЗ ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ СВЕТ — — — — —	234
19) ОМЛАДИНСКА СТРАНА — — — — —	235
20) ФИЛАТЕЛИСТИЧКЕ ПРИРЕДБЕ — — — — —	236
21) ПРЕГЛЕД КЊИГА И ЛИСТОВА — — — — —	237
22) ИЗ САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ — — — — —	238
23) ИЗ Н. Р. МАКЕДОНИЈЕ — — — — —	239
24) ОДГОВОРИ НАШИМ ЧИТАОЦИМА — — — — —	240

ЦЕНА ОВОГ БРОЈА ДИНАРА 15.—

ФИЛАТЕЛИСТА

ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ
БЕОГРАД

Ј. ЈОКИЋ

С Е Д М И Ј У Л И

Прошло је девет година од дана, када је Жижица Јовановић-Шпанац испалио у Белој Цркви код Крупња прву пушку на слуге окупатора, жандарме комесарске владе Аћимовића, издајника и крвног непријатеља радничке класе, који су му спречавали да народу објасни проглас КПЈ и потребу борбе против окупатора и народних издајника.

Деветогодишњицу устанка у Србији, дан почетка народно-ослободилачке борбе против окупатора, прославили смо у време, када српски народ у заједници са другим народима Југославије остварује први Петогодишњи план развитака народне привреде. Сви радни и поштени људи, цео наш народ, са великим пометом и еланом, у новој, својој, ослобођеној домовини, ослобођеној од страних завојевача, домаћих угњетача, економски независни, граде и изграђују не само бољу и лепшу сутрашњицу, већ сваким даном и часом остварују бољи живот.

Устанак у Србији није од првих пушака испалених на окупатора био ствар само српског народа, он је био део великог општег фронта, који се простирао преко целе земљине лопте. Он је постао огњиште, из кога су искрсле варнице по читавој поробљеној Европи и служиле свим осталим народима као пример у борби за своје ослобођење. Устанак је будио све замрле и успаване народне снаге изван граница наше земље и показивао да није у реду са фашистичким поретком, открио његове слабе стране, клицу његове пропасти.

О борби наших народа за ослобођење од окупатора писало се много и много, а посебно се писало и дискутовало о томе где је наш народ нашао снаге за устанак, давана су различита тумачења, па чак и од неких левичара непријатељски настројених према нашој земљи, која са правим стањем ствари немају никакве везе. Друг Тито, одговарајући на таква схватања, у свом чланку: „У чему је специфичност Ослободилачке борбе и револу-

ционарног преображаја нове Југославије” („Комунист” бр. 1 од 1946 г. написао је: „За опћи народни устанак и успех народно-ослободилачке борбе узимани су потпуно бесмислени аргументи, као на пример висока брда, шуме, национална неправдоправност, која је постојала у старој Југославији, па чак и нека фаталистичка схватања нашег народа према животу и смрти, својствена примитивним народима. Разумије се, све је то нетачно, бесмислено и увредљиво. Такви аргументи вријеђају наше народе, јер се таквим аргументима хоће приказати устанак народа Југославије као нека несвјесна спонтаност, неки очајнички корак, који граничи с авантуром и самоубиством, а не као резултат високе свијести и пуне спознаје народа Југославије све тежине те борбе и жртава у борби коју је предузела”. Дале, друг Тито, одговарајући на горње тврдње, вели: „заборавља се традиционална љубав наших народа према слободи и независности, за коју су и наши преци вјековима лили своју крв и жртвовали, ако је потребно, све што им је било најдраже. Заборавља се, па чак и потцењује најважнији фактор, који је не само омогућио устанак, већ му је осигурао и успјех, а то је организираност устанка и правилно руковођење њима, — што је заслуга комунистичке партије Југославије, њених кадрова, који су у најтежим данима историје наших народа остали до самоодрицања вјерни своме народу, и први у борби, са оружјем у руци, дали херојске примјере те вјерности”.

Српски народ је пре девет година нашао снаге за подизање устанка и из своје традиционалне борбене прошлости, када се више векова борио за слободу и независност против страних завојевача. Српски народ је крварио на бојним пољима и у бунама за сваки делић своје слободе и високо је ценио своју на тај начин извојевану слободу. Поред тога српски народ је имао за собом године борбе са ненародним режимима за демо-

кратска права и слободе. Тако живећи у сталној борби са страним завојевачима и ненародним режимима порасла је у народу свест о својој снази и своме јединству. Издајничка капитулација још више је учврстила ту свест, разоткрила сву трулеж, издају, пљачку, корупцију властодержаца старе Југославије и народ, спреман да се бори, није се мирио са окупацијом, него су људи, жене, омладинци, па чак и деца крили оружје, пушке, бомбе, па чак и топове; и када је планула прва пушка за слободу, из скривница је извучено оружје и почела борба на живот и смрт. Почела се крв лити на све стране; није се освртало на жртве првих синова, па и на велике жртве жена и деце, није се обраћала пажња на попаљене домове, нису их застрашивали покољи ни вешала; у колико је више жртава било, у толико се више осветника јављало. Није

са-Лењина жели да стави нашу земљу под зависност и експлоатацију од ње. Наши народи, а са њима и српски народ, који су 1941 године подигли устанак и ступили у отворену неравномерну борбу са милионским непријатељем, нису могли да се с тиме помире; они су се борили и извојевали слободу, да у својој кући буду слободни, самостални. Они који су умели да војују за своју слободу, способни су и да уживају ту слободу и залагаће се свим силама и средствима да је очувају; ни пред каквим тешкоћама, створеним са стране, неће поклекнути; они су свесни да се и данас морају борити са великим тешкоћама сами, без ичије помоћи и уверени су да ће и из ове борбе изићи као победници. Та њихова жеља за победом већ се полако, али стално оцртава резултатима постигнутим у остваривању Петогодишњег плана.

остала пушка Жикице Јовановића усамљена! Из Србије се поклич за слободу пронео кроз целу земљу: 13 јула подижу се синови Црне Горе, а 27 јула почиње устанак у Хрватској, Босни и Херцеговини. Свима народима је био подједнако тежак јарам непријатеља — окупатора и

Цела та борба за слободу и независност оцртава се и на нашим маркама и проноси по целом свету наше патње, нашу борбу, наше успехе. Док нам марке Црв. Крста из 1947 године приказују порушене домове, а оне из 1945 године напоре партизана бораца преко целе земље.

њихових помагача, па су сви на први поклич похрлили у редове бораца за слободу и бољи живот

Наш народ знао је зашто се бори, зашто пролива крв своје деце; — веровао је да ће после извојевања победе моћи у миру да изпраћује социјалистички поредак заједно са осталим демократским земљама на челу са СССР-ом. Али се у томе преварио. Преварио се зато, јер СССР својим ревизионизмом науке Марк-

сма-Лењина жели да стави нашу земљу под зависност и експлоатацију од ње. Наши народи, а са њима и српски народ, који су 1941 године подигли устанак и ступили у отворену неравномерну борбу са милионским непријатељем, нису могли да се с тиме помире; они су се борили и извојевали слободу, да у својој кући буду слободни, самостални. Они који су умели да војују за своју слободу, способни су и да уживају ту слободу и залагаће се свим силама и средствима да је очувају; ни пред каквим тешкоћама, створеним са стране, неће поклекнути; они су свесни да се и данас морају борити са великим тешкоћама сами, без ичије помоћи и уверени су да ће и из ове борбе изићи као победници. Та њихова жеља за победом већ се полако, али стално оцртава резултатима постигнутим у остваривању Петогодишњег плана.

љи живот: радне победе наше омладине и целог нашег народа, наше успехе на свима пољима и у свим правцима народног живота.

Захваљујући херојским напорима наших првобораца, захваљујући великим жртвама наших народа ми идемо корак по корак, али стално напред. Тај напре-

дак се показује и на нашим маркама, а најуспелије наше марке од 1 маја ове године приказују нам слику онога, под чимим ће руководством народи Југославије извојевати још једну, славнију победу — за бољи живот у новој Југославији, — слику Маршала Југославије Јосипа Броза Тита.

DRAGAN NOVAK

Talijanska okupaciona izdanja za Crnu Goru 1941-1943

Za vrijeme talijanske okupacije Crne Gore 1941—1943 izdano je: 6 serija franko maraka sa 69 vrednota, 3 serije maraka zračne pošte sa 33 vrednote i 2 serije porto maraka sa 10 vrednota ili ukupno 112 komada raznih maraka. Prije filatelističke analize ove okupatorske emisije aktivnosti donosim kratak pregled svih izdanja.

A. FRANKO MARKE:

1. Franko marke stare Jugoslavije od din. 0,25 do 30,— sa crnim pretiskom u tri reda: »Montenegro (Crna Gora) 17-VI-41-XIX«. Naklada od 100.000 (Din. 0,25) do 1000 (Din. 20,—). Svega 14 vrednota.

2. Talijanske franko marke sa crnim ili crvenim pretiskom »CRNA GORA«. Svega 9 vrednota. Visina naklade mi nije poznata.

3. Prigodno izdanje stare Jugoslavije u korist Zveze borbenika sa a) crnim i b) crvenim pretiskom u četiri reda: »Governatorato/del/Montenegro/ Valore in Lire.« Naklada maraka sa crnim pretiskom 100 serija, a onih sa crvenim pretiskom 200 serija. Svega 8 vrednota.

4. Prigodno izdanje stare Jugoslavije u korist Lige protiv tuberkuloze sa a) crnim pretiskom u tri reda: »Governatorato/del/Montenegro.« Naklada maraka sa crnim pretiskom 300 kompletnih serija, a onih sa crvenim pretiskom 200 serija. Svega 8 vrednota.

5. Franko marke stare Jugoslavije od Din. 0.25 do 16.—, sa a) crnim (Din. 1.—, 1.50, 3.—, 4.—, 5.50, 6.—, 8.—, 12.— i 16.— b) sa crvenim pretiskom (Din. 0.25, 1.—, 1.50—, 2.—, 3.—, 4.—, 5.50—, 6.—, 8.—, 12.— i 16.—) u pet redova: »Governatorato/del/Montenegro/Valore/Lire.« Naklada maraka sa crnim pretiskom 3500 kompletnih serija a onih sa crvenim pretiskom 400 kompletnih serija. Svega 20 vrednota.

6. Franko izdanje s raznim motivima iz »Gorskog Vijenca«, odnosno sa slikom P. P.

Njegoša (L. 20). Naklada 16.000 kompletnih serija; pojedine vrednote i do 220.000 komada. Svega 10 vrednota.

B. MARKE ZRAČNE POŠTE:

1. Marke zračne pošte stare Jugoslavije od Din. 0.50 do 50.— sa crnim pretiskom u tri reda: »Montenegro/Crna Gora/17-IV-41-XIX«. Naklada vrednota od Din. 0.50 do 30.— 1500 kompletnih serija, a onih od Din. 40.— i 50.— po 20 komada. Svega 10 vrednota.

2. Talijanska marka zračne pošte od 50 cent. sa crvenim pretiskom: »Crna Gora«. Naklada mi nije poznata.

3. Marke zračne pošte stare Jugoslavije od Din. 0.50 do 30.— sa a) crnim pretiskom i b) sa crvenim pretiskom u četiri reda: »Governatorato/ del/ Montenegro / Valore in Lire«. Naklada maraka sa crnim pretiskom 1100 kompletnih serija, a onih sa crvenim pretiskom 500 kompletnih serija. Svega 16 vrednota.

4. Marke zračne pošte s krajobrazima (Cetinje, Primorje, Budva, Lovćen, Rijeka i Durmitor). Naklada 16.000 kompletnih serija, a nekih vrednota i do 240 000 komada. Svega 6 vrednota.

C. PORTO MARKE:

1. Porto marke stare Jugoslavije od Din. 0.50 do 10.— sa crnim pretiskom u tri reda: »Montenegro/Crna Gora/17-IV-41-XIX«. Naklada 2500 kompletnih serija. Svega 5 vrednota.

2. Talijanske porto marke od Lira 0.10, 0.20, 0.30, 0.50 i 1.— sa crnim pretiskom: »Crna Gora«. Naklada mi nije poznata. Svega 5 komada.

U pogledu visine naklade pojedinih izdanja upotrijebio sam podatke iz talijanske filatelističke štampe, jer do službenih podataka nisam mogao doći. Između pojedinih vrela postoje izvjesne razlike na manje

ili na više, no u glavnom držim, da brojke u gornjem pregledu odgovaraju stvarnom stanju.

Da li su sva ta izdanja bila stvarno potrebna za poštanski promet u okupiranoj Crnoj Gori u ono vrijeme i u onim prilikama? Držim, da je lahko odgovoriti na to pitanje. Možemo koncedirati, da je okupacionim vlastima bez obzira na stvarne potrebe poštanskog prometa, bila potrebna iz političkih razloga neka promjena na markama stare Jugoslavije. Polazeći s toga stanovišta mogli bi franko izdanjima A 1, 2 i 6, izdanjima zračne pošte B 1, 2 i 4 i porto markama C 1 i 2 priznati izvjesnu filatelističku vrijednost i opravdanost. Naglasujem, samo izvjesnu, jer je tu vrlo važno i stanovište talijanske poštanske uprave u Rimu. Ona priznaje kao službena izdanja, koja su izdana njezinim znanjem i odobrenjem, a to su franko marke A 2 i 6, marke zračne pošte B 2 i 4 i porto marke C 2. Svih ostalih izdanja ona se odriče, tvrdeći da su ih izdale lokalne vojne ili građanske vlasti na svoju ruku. Ali i među tim lokalnim izdanjima treba diferencirati. Jasno je da su ona sva spekulativne prirode i da je spekulacija i eksploatacija glavni motiv za njihovo izdavanje. No i tu treba razlikovati dvije grupe. U prvu grupu spadaju ona izdanja, kod kojih je prividno čuvana forma oficijelne procedure, koja se očituje u prvom redu u visini naklade. To su franko marke A 1 i marke zračne pošte B 1. U drugu grupu spadaju t.zv. sljeparska izdanja, koja su izdana samo zbog nesavjesne eksploatacije filatelista. To su izdanja franko maraka A 3, 4 i 5 i maraka zračne pošte B 3.

Da je ovo diferenciranje filatelistički ispravno, dokazuju ove činjenice. Čim su puštene u promet talijanske marke s pretiskom »CRNA GORA« otpala je svaka potreba da se preštampano i dalje marke stare Jugoslavije. Rim je uvijek imao dovoljne zalihe talijanskih maraka i mogao ih je na vrijeme preštampani u dovoljnim količinama za minimalan poštanski promet u okupiranoj Crnoj Gori. U isto vrijeme Rim iz političkih razloga nije simpatizirao kraj svojih maraka marke stare Jugoslavije, pa makar i preštampane. Dalje nas sam način preštampavanja i visina naklade upućuje jasno na sljeparstvo. Naklade od 100 do 400 serija, a osim toga ista izdanja sa crnim i crvenim pretiskom, sve je to i više nego neozbiljno. Ako se logično povežu informacije talijanske filatelističke štampe iz onih vremena, proizlazi, da su ta sljeparska izdanja pravili talijanski oficiri u sporazumu s nekim trgovcima maraka iz Italije, i to, razumije se, ne zbog poštanskog prometa i solidne filatelije. To se vidi i iz vrlo čudnih

motivacija guvernerovih rešenja. Tako n.pr. opravdava rješenje izdanja franko maraka A 3 (Zveza bojevnika) i A 4 (Liga protiv tuberkuloze) potrebom da se osnuje »dobrotvorni fond za podupiranje onih osoba, koje imaju specijalne zasluge«!

U ostalom, da još malo citiramo iz filatelističke štampe! »Berner Briefmarken Zeitung« iz 1942 god. piše ovako: »Daljnja nemotivirana izdanja maraka. Upozorili smo u više navrata na mnoga spekulativna izdanja koja se izdaju u zadnje vrijeme. Na žalost se ipak prave ponovno ovakova izdanja na štetu filatelije uopće i na štetu sabirača. Kao najnovija sljeparija (Machenschaft) na tom polju predleži nam »treće privremeno izdanje s pretiskom za Crnu Goru pod talijanskom okupacijom...« To se odnosi na izdanje A 4 i 5 A još 1941 god. komentira isti list izdanje A 1 ovako: »Čitalac neka si sam stvori sud o poslovnoj sposobnosti i o filatelističkom razumijevanju izdavača«.

»Rivista filatelica d'Italia« rezonira ovako: »Držali smo, da će se marke za okupaciona područja ograničiti na serije Lubiana, Corfu, Montenegro i Kefalonia, koja smo već katalogizirali. U tom uvjerenju nas je podržavala činjenica, da je kralj. talijanska pošta izdala posebne serije za Crnu Goru i Jonske otoke, dok se u području Fiumano i Lubiana već nalaze naše redovite marke u upotrebi. Pa ipak nastavljaju s izdavanjem poštanskih nepotrebnih i nelogičnih serija s malim nakladama. Iz svega viri samo jedini cilj, da se pravi novac. Mi upozorujemo na ove činjenice nadležne vlasti, jer znamo iz iskustva, da suviše oštro stvara i da sabirač, i ako su mu oči zamagljene od njegove strasti, na kraju ipak opaža da ovakove stvari vode u beskonačnost. Stvoriti će odluku, da napusti posve moderne serije, uključivo i one, koje su historijski toliko zanimljive i do sada dobro primljene. Interesi trgovaca sa markama poklapaju se s interesima filatelističkog odjela ministarstva i nastaje šteta za obojicu, kad se ovakav posao ogadi sabiraču...«

Iza izdanja franko maraka A 5 i maraka zračne košte B 3 počinju mnogi filatelistički časopisi s oštrim napadajima na vojne i civilne funkcionare, koji se na okupiranim područjima Grčke i Jugoslavije (Crna Gora, zona Fiume-Kupa i Slovenija) bave bez odobrenja nadležnih poštanskih vlasti. Na veliko izdavanjem spekulativnih izdanja A da su u ovu rabotu doista umiješani ti funkcionari, vidi se iz Landmansovog i Sasonijevog kataloga. Za prvo izdanje maraka zračne pošte B 1 tvrde oba da su pretiskane i vrednote od Din. 40.— i 50.— (navodno po 20 komada od svake), ali da nisu puštene u promet. Landmans veli: »Emessi in o-

maggio alle autorità, a Sasone: »...sopra-stampati per esser distribuiti some omaggio an alcuni alti funzionari...«

Nije bez obzira na gore izneseno mjerodavno za utvrđenje filatelističke vrijednosti ovih izdanja, što ih svi talijanski katalozi donose, često i bez napomena, koje bi služile sabiraču iz Italije kao upozorenje. Poznato je, da im u obrađivanju onih izdanja, koja imaju bilo kakovu vezu s Italijom nedostaje potreban kritičizam. Mnogo važnije za nas filateliste je odgovor na pitanje, zašto Zumštajnov i Mihelov katalog daju zaštitu ovakovim sljeparskim izdanjima. Kod Zumštajna pada naročito u oči dualizam u filatelističkoj politici između redakcije i kataloga i redakcije »B. B. Z.« Dok »B. B. Z.« govori o nemotiviranim, spekulativnim i sljeparskim izdanjima, izgleda mi, da se redakcija kataloga u prvom redu rukovodi »poslovnim sposobnostima«. A Mihel po svojoj tradiciji, i ako mu izdavač nije trgovac, voli da primi pod svoje okrilje sumnjiva izdanja.

Na kraju da rezimiramo! Talijanska okupaciona izdanja treba grupirati filatelistički ispravno ovako:

I. Službena izdanja:

Franko marke A 2 i 6, marke zračne pošte B 2 i 4 i porto marke C 2.

II. Lokalna spekulativna izdanja bez nadležnog odobrenja:

Franko marke A 1, marke zračne pošte B 1 i porto marke C 1.

III. Sljeparska izdanja:

Franko marke A 3, 4 i 5 i marke zračne pošte B 3.

Prema ovoj podeli dobijaju u serioznim katalozima numeraciju arapskim brojevima izdanja pod I, rimskim brojevima, uz odgovarajuće napomene, izdanja pod II, dočim izdanja pod III uopće ne spadaju u kataloge, jer nisu marke.

Nije mi poznato, da li je sačuvana poštanska arhiva, koja se odnosi na talijansku i kasnije njemačku emisiju rabotu u direkciji Cetinje. Ta arhiva bi svakako unijela mnogo više svjetla i jasnoće tamo, gdje su izvještaji filatelističke štampe manjkavi i nepotpuni. Ima sigurno filatelista, koji su bili očevидci okupatorskog vršljanja i mogli promatrati njihovo izdavanje ili bolje rečeno, pravljenje maraka. Dobro bi bilo, da oni opišu, što su vidjeli i saznali, a naročito da opišu točno prilike poštanskog prometa i koje su od tih maraka bile stvarno u prometu i na koji način je mogla doći do njih publika. Spekulanti su uspjeli svojim vezama, da ta izdanja uguraju u vodeće kataloge. Mi moramo nastojati da ih redakcije kataloga tretiraju prema njihovoj filatelističkoj vrijednosti. Zato moramo imati što više i što solidnijih podataka i argumenata u našoj borbi za čišćenje kataloga i filatelije od spekulativnog korova.

С. ОСТОЈИЋ

О СРПСКИМ МАРКАМА ЗА НОВИНЕ

(Наставак са 185 стране)

Необичан је и интересантан начин употребе ових марака. Према објашњењу С. В. Поповића, које је он дао Шенеку, а које је касније пренео и Дероко, такса на стране новине и часописе, који су преко граничних пошта долазили у Србију, морала се плаћати унапред. Зато је сваки претплатник из унутрашњости Србије, коме су долазиле новине или часописи из иностранства, морао унапред да положи извесну суму новаца у виду депозита, из кога је после вршена наплата за налепљене марке од стране службеника пограничних пошта.

Разлог за овакав поступак поште био је тај, што кнежевина Србија у то време није била у поштанској вези са осталим земљама. Целокупан саобраћај са иностранством одржаван је преко и посред-

ством аустријске конзуларне поште у Београду, која је још према „капитулацији“ са турском царевином одржавала поштанску службу између Аустроугарске и Турске, односно кнежевине Србије. Тек крајем 1868 године Србија је закључила поштанску конвенцију са аустроугарском монархијом, која је ступила на снагу 1. јула 1869 год. (по новом календару). Тада је Србија ступила у непосредну поштанску везу, додуше преко двојне монархије, са осталим земљама. Интересантно је поменути да је том конвенцијом било предвиђено укидање дотадашње аустријске конзуларне поште у Београду, која је престала са радом крајем септембра 1869 г.

Како је у Београду, где је било највише претплатника на стране новине и

часописе, скоро сва пошта долазила преко аустријске конзуларне поште, која је прispелу пошту непосредно достављала адресантима, српска пошта није могла учествовати у разношењу поште. Међутим, за разашивање поште у унутрашњост Србије, једино је била надлежна српска пошта, и она је за пренос од границе и достављање претплатницима наплаћивала таксу од 2 паре за сваки број до 10 драма (32 грама тежине. Остала такса предвиђена законом о поштама од 25 I 1866. кретала се овако: за проспекте, музикалије и т. д. до 40 драма (128 грама) 10 пара чаршијских т. ј. 5 пара динарских. За новине и часописе, који су долазили из иностранства, била је прописана основна такса од 2 паре за сваки број до 10 драма тежине, и за сваких даљих 5 драма још по 1 пара више.

Водећи рачуна о тим прописаним таксама биле су и штампане марке за новине од 1 и 2 паре.

О томе, у коју врсту спадају прве српске марке за новине, писало се много. Дероко је још 1905 године у *»Illustriertes Briefmarken-Journal«*-у, у чланку „Да ли су српске новинске марке од 1866 године поштанске или таксене марке“ и Х. Валтер у чланцима, који су у току 1902 и 1903 г. излазили у *»Mitteldeutsche Philatelist Zeitzungen«*, документовано су бранили гледиште да су марке за новине праве поштанске марке, али да се, с обзиром на напред изложене поштанске прилике у Србији тога доба, које је условило и специјалан начин њихове употребе, има сматрати, да су прве новинске марке биле једна врста порто-марака за новине. То гледиште прихваћено је као једино исправно и тачно. Додуше, светски каталози марака још увек нису сагласни у њиховом разврставању, па их неки третирају као обичне порто марке, неки као новинске или, чак, редовне франко марке. За овакво неједнако разврставање ових марака утицало је много и тврђење званичних органа приликом афере и крађе марака, која се догодила 1894 године у Београду. Тада је утврђено да су ове марке, кривицом поштанских чиновника, накнадно жигосане аутентичним поштанским жиговима из доба појаве првих марака. У току претходне истраге државни тужилац је изјавио да марке са грбом Србије издања од 1 маја 1866 г. никада нису биле пуштане у промет. У ствари марке нису биле стављане публици на расположење, а то није учињено ради тога, што су са њима руководили једино одређени поштански службеници на пограничним поштама. Ово је ишло у прилог онима, који су тврдили да су то специјалне новинске, таксене марке којима је вршена наплата таксе за стране новине и часописе. Ово

своје тврђење они су нарочито заснивали на чињеници да је, у то доба, тако исто поступано и у Аустрији, од које је српска поштанска управа, вероватно добијала упутства и чијим се искуством, свакако, служила.

Поред особеног начина употребе интересантно је и питање поништавања ових марака. И о томе се у филателистичкој литератури доста писало и расправљало. Питање је важно већ и ради тога, што су аутентично жигосани примерци врло, врло ретки.

У Србији су за доказ да је плаћена поштарина, употребљавани поштански жигови „НАПЛАЋЕН“, „НАПЛАЋЕНО“, којих је тада било, у главном, по облику, три врсте.

Од маја 1840 г., када је била уведена пошта за јавни саобраћај у Србији и, касније, са појавом првих марака I-V-1866, па све до септембра 1884 г. разни типови ових жигова служили су за жигосање поштанских пошиљака и поништавање марака. По чл. 7 ал. 3 „Наставленија за поштанску службу“ од 13-III-1866 било је предвиђено да поштански службеник мора на сваку марку да ставља жиг „НАПЛАЋЕНО“. То је, дакле, био општи пропис. Међутим, у чл. 16 било је одређено да ће се марке „на пошиљањима под прекрштеним завитком прилепљивати на адресу, и то гди се завитак са самим писменом додирује“. Истина, овај се пропис односно првенствено на штампане ствари (књиге, музикалије и др.), али је сматрано да он важи и за новине и часописе. Како су, с друге стране, марке за новине биле прве поштанске марке кнежевине Србије, и како су се прописи о поништавању марака различито тумачили, међу филателистичким стручњацима настаје спор: да ли овај други пропис — чл. 16 — не дерогира онај општи из чл. 7 истог „Наставленија“ по правном начелу *»Lex specialis derogat lege generali«*. То значи, по мишљењу једних, да су ове марке лепљене од поштанских службеника на новине и часописе из иностранства, била специјална такса, а не значи франкирање и, самим тим, да ли су требале да буду поништаване поштанским жиговима? Ово у толико пре што услед прописаног начина лепљења на омоту са адресом, и на новинама, морале су марке да буду поцепане приликом скидања омота, без чега се новине нису могле отворити.

Разлог за подвојена мишљења о поништавању ових марака лежи у чињеници што у почетку, па и дуго време касније, марке нису биле нађене поништене поштанским жиговима. Ту појаву Шенек је, на пример, објашњавао тиме, што су марке морале на посебан начин да се лепе и цепале су се приликом отварања омота,

За то је он тврдио да је, због тог посебног начина лепљења било непотребно и њихово поништавање жиговима. Чак је он ишао тако далеко, па је тврдио да је њихово жигосање било и забрањено! Међутим, остало је непознато на основу којих је доказа и индиција Шенек дошао до таког очигледно погрешног закључка, пошто и Дероко и други нису могли пронаћи званичан пропис, који би Шенеково тврђење о изричном забрањивању жигосања ових марака оправдао.

Сада је несумњиво утврђено да има аутентично поништених првих марака за новине. Дероко је навео случај жигосане марке од 2 паре прве накладе, прилепљене на једном броју новосадског часописа „ДАНИЦА“, као и примерак, такође од 2 паре првог штампања на целом броју новина „БОСАНСКИ ВЈЕСНИК“ из Сарајева. Р. Фридл, некада познати бечки трговац с маркама, имао је неколико примерака ових марака поништених жиговима „НАПЛАЋЕНО“. У Фераријевој збирци било је такође више примерака ових жигосаних марака, па и она од 2 паре, штампана грешком у боји марака од 1 паре. У многим збиркама и овде и на страни видео сам и ја понеку жигосану марку од 2 паре. Наравно све су то биле праве марке, жигосане са аутентичним жиговима из тога доба, махом београдске поште, али све су то на жалост били примерци без доказне вредности. После афере од 1894 г. ове марке појавиле су се у нешто већем броју него што их је било до тада. Поведеном истрагом утврђено је да су кривицом једног поштанског службеника ове марке, у непознатој количини услужно жигосане аутентичним жиговима за рачун једног београдског књижара, који је те марке после продао неком немачком трговцу марака. Врло је вероватно да су многе збирке са жигосаним

првим српским маркама пореклом од тих накнадно поништених марака.

Интересантно је напоменути да још нико није описао аутентично поништену марку од 1 паре, првог и другог штампања, на целом омоту, чиме би се несумњиво могло доказати да је марка извршила одређену намену и редовним путем прошла кроз пошту. Један од разлога за ово је и чињеница да су се оне могле лепити само као допуне поштанске таксе за новине и часописе, који би тежили преко 10 драма, а то мора да је био, у то време, врло редак случај.

Истина, понекад и у чувеним збиркама налазе се опране и поништене марке од 1 паре, па чак и оне трећег штампања, које, као што је познато, никад нису биле у употреби, али су све то примерци без омота и самим тим без доказне вредности, када се ради о аутентичности извршеног жигосања.

Поред специјалног начина лепљења, који је условљавао цепање марака приликом отварања омота, затим различито схватање, од стране поштанских службеника, прописа о лепљењу и поништавању ових марака, врло мала емисија, нарочито првог штампања, слабо развијен поштански саобраћај, — Де Смет наводи изјаву већ више пута поменутог С. Поповића, по чијем је сећању, био само један претплатник из унутрашњости Србије на стране новине, извесан лекар из ваљевског округа, констатација, као што смо видели, нетачна и произвољна — и, врло кратко време, употребе — свега десет месеци, учинило је да се ове марке не виђају често, а аутентично поништени примерци, који су несумњиво прошли кроз пошту, велика су реткост.

Марке су биле у употреби од 1-V-1866 до 11-III-1867 по старом календару.

(Наставиће се)

АЛ. Ј. ПЕТРОВИЋ

СРПСКЕ ДОПИСНЕ КАРТЕ

У последње време појачало се интересовање за дописне карте. Међутим на нашем језику не постоји никакво дело, засебно или у коме часопису или каталогу, које би послужило скупљачима српских целина као путовођа при скупљању тих драгоцених филателистичких објеката. На немачком језику постоје каталози Ашеров и Сенфов, којима би се могло користити, али је данас до њих врло тешко доћи. Оставио нам је пак и Е. Дероко, опет на немачком језику, једну лепу студију о српским целинама у свом делу

„Geschichte der Postwertzeichen von Serbien 1866—1911“, издатом у Берлину код фирме Philipp Kosak, — али и до ње је још теже доћи. Слаба заинтересованост у почетку овог века за филателистичку књижевност у опште, а нарочито за целине код наших скупљача била је узрок да се ова дела у своје време нису набављала, па их сада у нашим круговима и нема.

Ради тога и да бих помогао скупљачима дописних карата, решио сам се да

их упознам са Дероковом студијом, дотераном и допуњеном, у колико буде потребно с обзиром на данашње потребе.

I. — ИЗДАЊА ОД 1873/6 ГОДИНЕ

Прво издање српских дописних карата појавило се 1./13. јула 1873 године, седам година после појаве првих српских поштанских марака (1./13. V. 1866), а четири године после појаве прве поштанске карте у свету (1./X. 1869).

Кнежевским указом од 23 октобра 1871 године по ст. кал. био је овлашћен министар унутрашњих дела да уведе, „кад то сходно нађе“, „саобраћајне карте“ (т. ј. дописне карте) за унутрашњи, као и за међународни саобраћај.

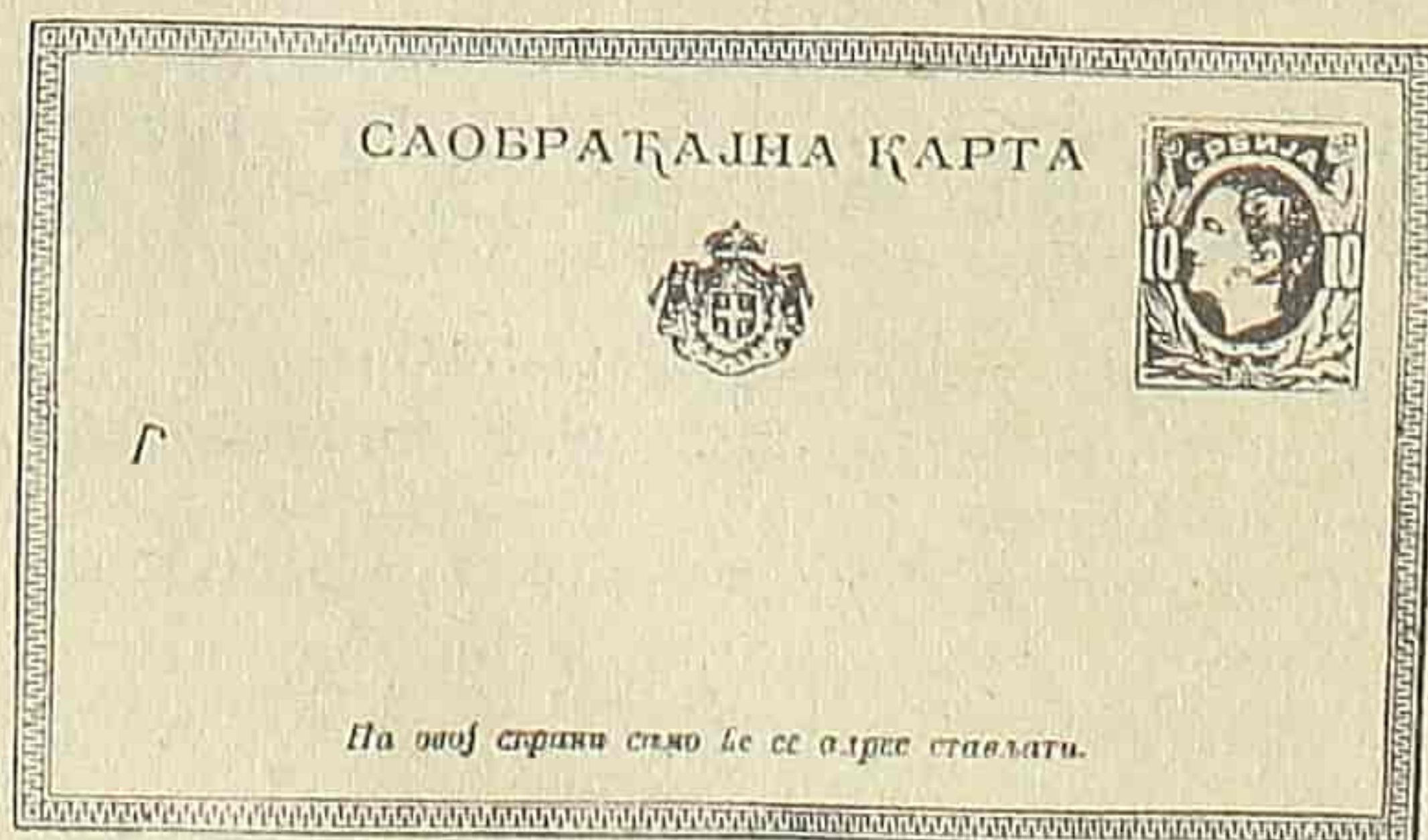
Најпре су биле издате поштанске дописне карте за унутрашње потребе. Званична објава о овоме (у службеном листу „Српске Новине“ број 118 од 30 маја 1873 године по ст.) гласи:

„Министар унутрашњих дела на основу височајшег указа од 23 октобра 1871 увео је саобраћајне карте за унутрашњи саобраћај.

На њиховој адресној страни стојаће натпис САОБРАЋАЈНА КАРТА, а испод њега српски грб; уз њих на десној страни отштампана је вредносна ознака од 10 пара са сликом Њ. В. кнеза Милана М. Обреновића IV; околу свега је оквир. Вредносна ознака, натписи и оквир биће љубичасте боје. Задња страна има да служи за кореспонденцију.

Ове карте биће продаване у свима поштама и државној штампарији по цени означеној на вредносној ознаци и то обичне карте по 10 пара, а оне са плаћеним одговором по 20 пара комад. Оне ће бити пуштене у течај 1 јула текуће године“.

Тест ових карата је љубичасте боје, картон жућкаст, танак; величина карте 130 X 85 м. м.

Сл. 1

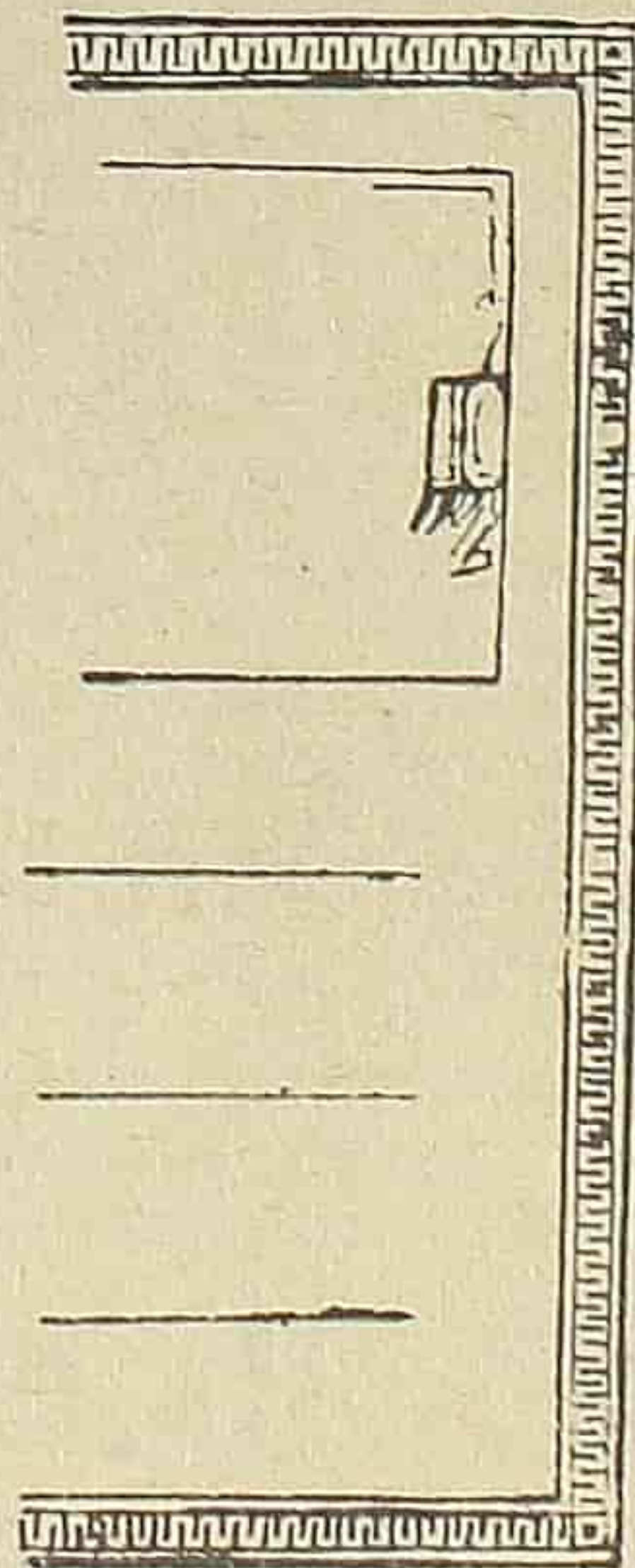
Вредносна ознака је облика усправног правоугаоника, величине $18\frac{1}{4} \times 22\frac{1}{4}$ м. м. са простим линијским оквиром. У средини,

у једном усправном овалном оквиру, на основи у боји је глава кнеза Милана у профилу, окренута на лево; око тога оквира с леве стране је лаворова, а с десне храстова гранчица, а са горње стране у луку натпис СРБИЈА у белим словима; по средини висине слике, са обе стране оквира велике беле бројчане ознаке „10“.

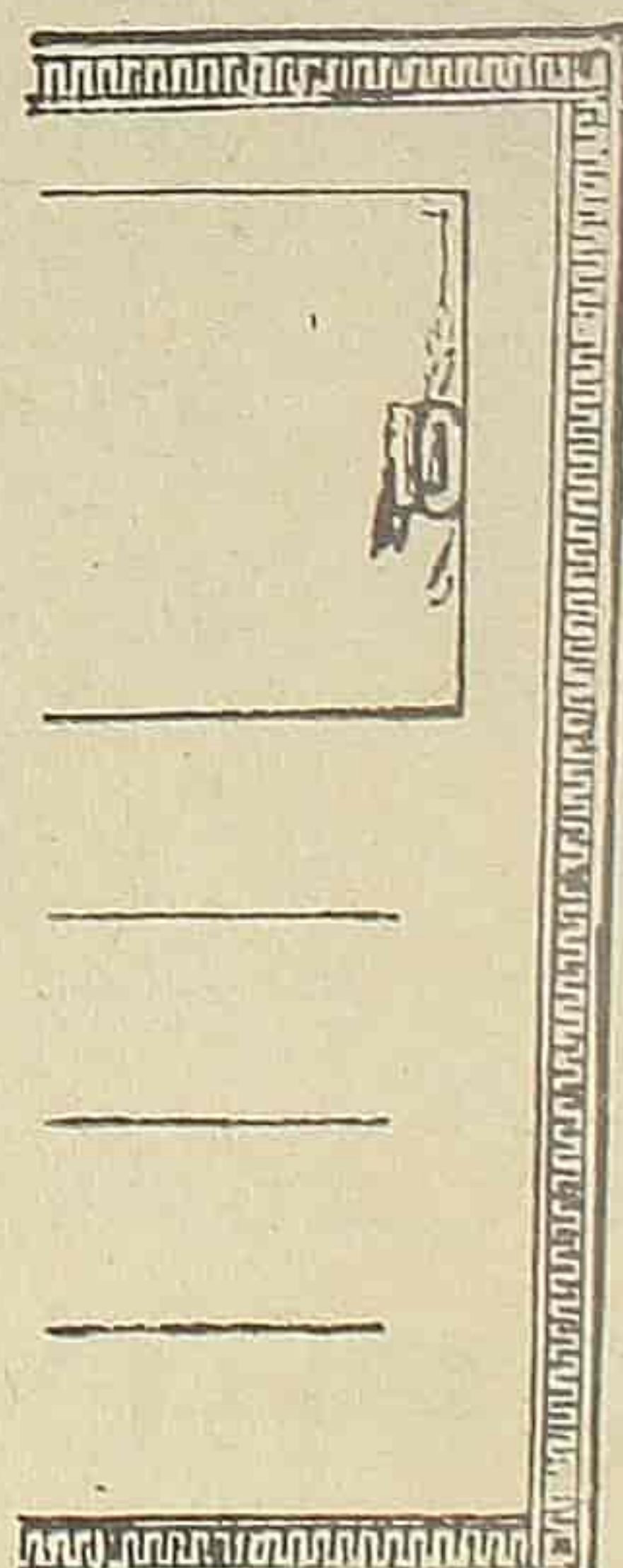
Натпис САОБРАЋАЈНА КАРТА у једном реду дуг је $57\frac{1}{2}$ м. м.; испод њега је грб кнежевине величине $13\frac{1}{2} \times 13\frac{1}{2}$ м. м. Испод тога су 3 танке линије за адресу; испред прве линије отштампано је једно „Г“ (почетно слово од речи „Господину“, „Госпођи“ и др.). Испод доње линије налази се у једном реду, у курсивним словима, напомена, дугачка 59 м. м. „На овој страни само ће се адрес стављати“.

Правоугаони оквир карте састављен је од грчких украса у ламелама оивиченим споља дебелим, а изнутра танким линијама.

Карте су штампане по две на једном комаду картона, главом окренуте једна другој и тако су у пару пуштане из штампе. Оваке две карте у пару показују извесна одступања међу собом у цртежу и распореду и тиме стварају два различита типа:

Сл. 2а

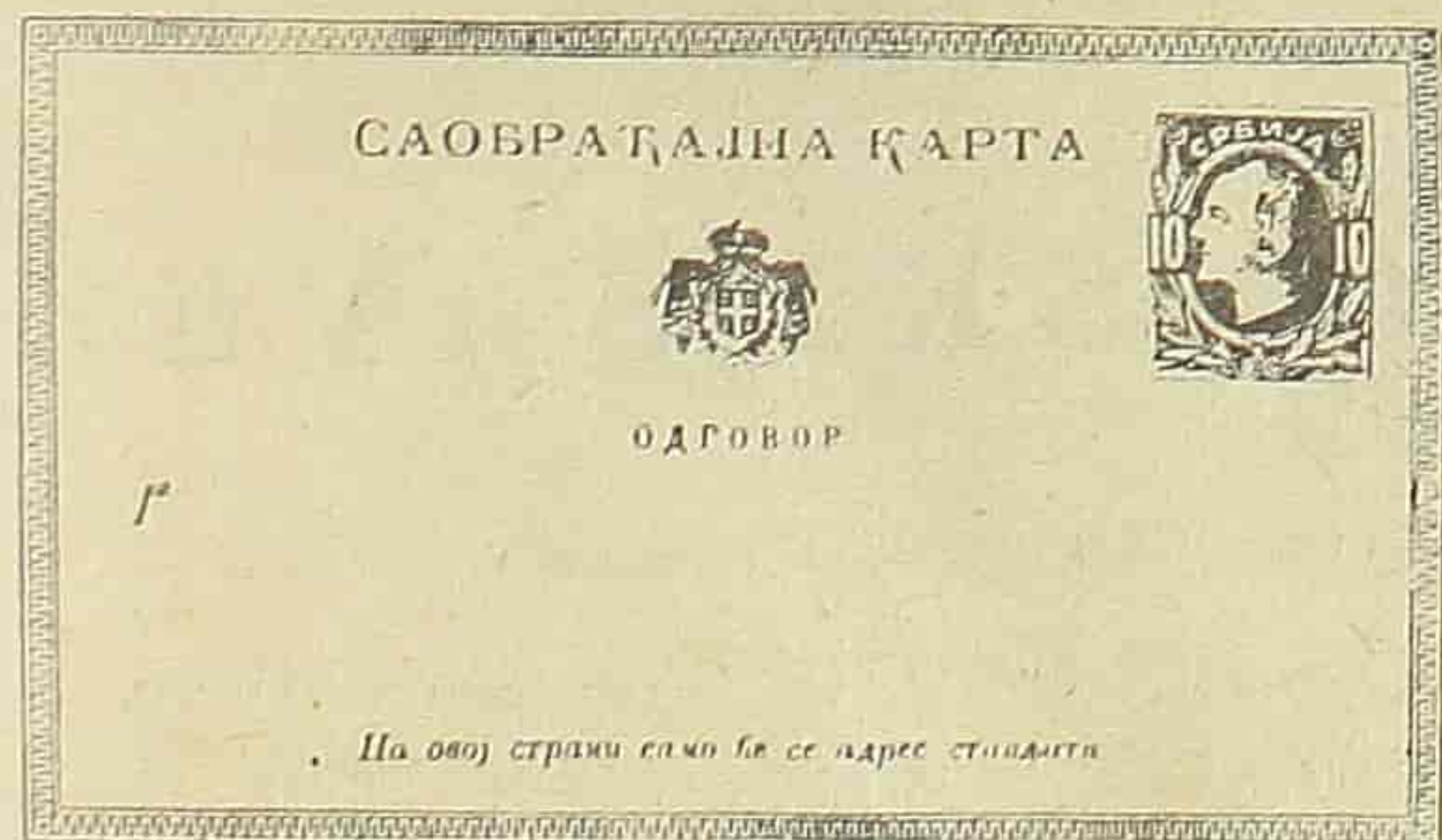
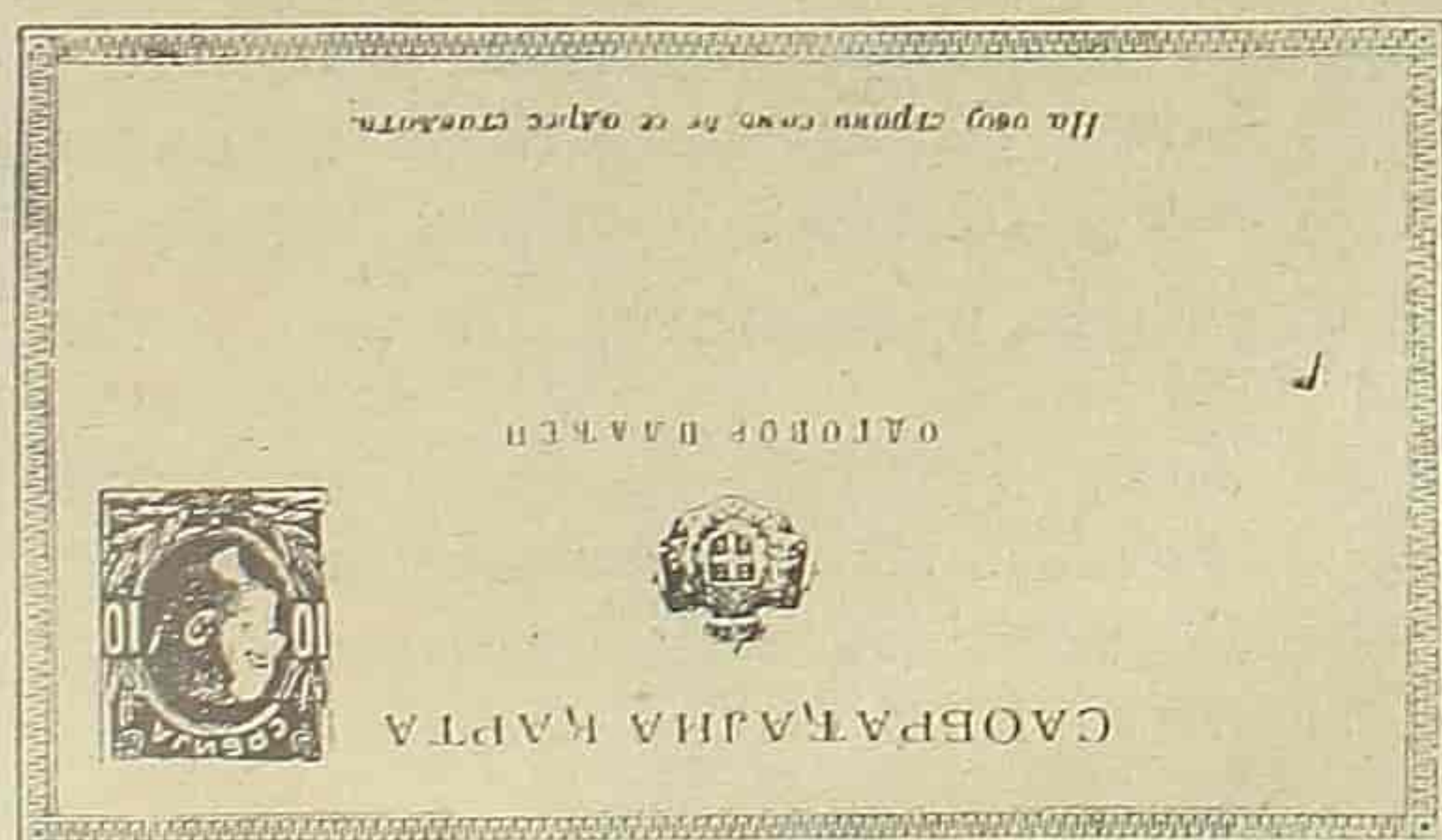
Сл. 2б

Код првог типа је оквир карте подједнако правилно спојен у сва четири угла и унутарње танке оквирне линије не продужавају се даље од међусобног пресека у угловима. Свака вертикална страна оквира састављена је из 54 украсних елемената. Међусобно растојање адресних линија је приближно $9\frac{1}{2}$ мм (сл. 2а).

Код другог типа оквирне ламеле прелазе једна преко друге на десној својој страни; унутарње танке оквирне линије

продужавају се и даље од пресека у угловима. Вертикалне стране оквира састављене су из 58 елемената. Адресне линије су на растојању од $8\frac{3}{4}$ м. м. (сл. 2б).

Карте са плаћеним одговором исте су као и обичне, а и штампане су на исти начин, дакле у пару, на првој и четвртој страни (превијеног картона). На обема картама су текстови исти као и на обичним картама: натписи, грб, вредносна ознака, адресне линије и др.; од њих се само разликују по томе, што на првој, упутној карти испод адресе стоји још „ОДГОВОР ПЛАЋЕН“, а на другој, за одговор, на томе месту је отштампана само реч „ОДГОВОР“. Оквир прве карте је по другом типу обичне карте, а оне за одговор по првом типу. Адресне линије на обема картама ближе су једна другој и растојање им је $7\frac{1}{4}$ м. м. (сл. 3).

Сл. 3

Код карата са плаћеним одговором, и то код оних одређених за одговор постоје две подврсте, — према дужини речи „ОДГОВОР“: прва, код које је та реч дуга 16 м. м., а друга са том речју дугом 21 м. м.

Средином 1876 године појавило се друго издање обичних дописних карата. Начин штампања (у пару) и цео текст исти су као код првог издања, само су растојања адресних линија као код карата са плаћеним одговором т. ј. $7\frac{1}{4}$ м. м. Картон је мутно-ружичаст и нешто тањи; штампање је извршено у плавој боји.

И код карата овог издања постоје, као и код првог издања, два типа, према разликама у оквирима, — а ове су исте као и код првог издања.

Све поштанске дописне карте ових издања биле су у употреби до 1./13. априла 1881.

За време српско-турског рата, законом од 24 септембра 1876, успостављена је војна поштанска служба. Преко војне поште могла су ићи само отворена писма и саобраћајне карте. По томе закону биле су прописане и прве српске војничке поштанске карте за преписку војних обвезника на ратним дужностима, који су били ослобођени плаћања поштарине. Али оне нису биле на време готове, те су пре њихове израде биле, за прво задовољење војничких потреба, израђиване провизорне војничке карте од оба издања обичних поштанских карата (издатих 1873 и 1876 године), на жућкастом и црвенкастом картону, претискивањем једним ручним жигом с натписом ВОЈЕНА ПОШТА у гротеск-словима у једном правоугаоном оквиру величине $36\frac{1}{2} \times 11$ м. м. (сл. 4).

Сл. 4

Те је претиске требало ударати у горњем делу карте код вредносне ознаке. Радећи у журби, ови су претисци ударени на паровима карата, како су биле излифероване из штампарије, не окрећући их, да би се увек добили претисци у правилном положају, или удешавајући, окрећући жигом, да би се дошло до правилно отштампаних жигова. И како су карте биле штампане у пару, у изврнутом положају једна према другој, а ни жигови нису окретани, отисци жигова су били на једној карти у правилном, а на другој у изврнутом положају. Због тога се јављају 8 разних провизорних војничких карата:

А. — На жућкастом картону:

- а) са оквиrom I. типа и са правилним претиском
- б) са оквиrom I. типа и са изврнутим претиском
- в) са оквиrom II. типа и са правилним претиском
- г) са оквиrom II. типа и са изврнутим претиском

Б. — На ружичастом картону:

- а) са оквиrom I. типа и са правилним претиском
- б) са оквиrom I. типа и са изврнутим претиском

в) са оквиrom II. типа и са правилним претиском

г) са оквиrom II. типа и са изврнутим претиском

Ове карте долазе у паровима у овим комбинацијама: Аа) са Аг), Аб са Ав), Ба) са Бг), Бб) са Бв), али и Аа) са Ав).

Ови претисци се јављају у разним положајима, сем у правилном и изврнутом, хоризонталном, још и у косим положајима, па померени чак и преко руба карте.

На основи свега напред изложенога износимо каталoшки преглед карата из овог издања:

1. — Дописна карта, обична, са натписом САОБРАЋАЈНА КАРТА, са вредносном ознаком од 10 пара са сликом кнеза Милана Обреновића, на жућкастом картону, величине 130 X 85 м. м., са љубичастом штампом. У течају од 1./13. VII 1873 до 1./13. IV 1881.

а) I. тип.

б) II. тип.

2. — Карта са плаћеним одговором, иста као под 1., само са мањим растојањем адресних линија и са додатим натписима испод грба:

А) „ОДГОВОР ПЛАЋЕН“,

Б) „ОДГОВОР“:

а) дужина речи 16 м. м.

б) дужина речи 21 м. м.

У течају су биле исто време као оне под 1.

3. — Друго издање обичних карата. Текст исти као под 1., само са мањим растојањем адресних линија. Картон мутно-ружичаст, тањи; са штампом у плавој боји. У течају од средине 1876 до 1./13. IV 1881.

а) са оквиrom као код 1. а.

б) са оквиrom као код 1. б.

4. — Провизорне карте за потребе војника у рату, израђене од обичних карата под 1. и 3., са претиском ручним жигом ВОЈЕНА ПОШТА у оквиру.

Према положају преписа према тексту и према боји картона има 8 различитих карата:

А. — На жућкастом картону (из I. издања):

а) оквир I. типа, претисак правилан;

б) оквир I. типа, претисак изврнут;

в) оквир II. типа, претисак правилан;

г) оквир II. типа, претисак изврнут.

Б. — На ружичастом картону (из II. издања):

а) оквир I. типа, претисак правилан;

б) оквир I. типа, претисак изврнут;

в) оквир II. типа, претисак правилан;

г) оквир II. типа, претисак изврнут.

Borislav St. Mrda

SVETSKI POŠTANSKI SAVEZ

— Zbirka po motivima —

(nastavak sa strane 182.)

83. GIBRALTAR (Colonial Postmaster, Gibraltar): prigodna serija se sastoji od 4 vrednosti: 2 d ružičasto crvena, 3 d zatv. plava, 6 d ljubičasta, 1 sh zelena.

84. GILBERT ELLICE ILES (Chief Postmaster, Tarawa Iles Gilbert et Ellice): prigodna serija ima 4 vrednosti: 1 d ljubičasta, 2 d zatv. siva, 3 d plava, 1 sh ultramarin.

85. GOLD COAST (Postmaster General, Accra, Côte d'Or): prigodna se serija sastoji od 4 vrednosti: 2 d smeđa, 2½ d narandžasta, 3 d plava, 1 sh zelena.

86. GRENADA (Colonial Postmaster, Grenada, Antilles): prigodna serija ima 4 vrednosti: 5 c plava, 6 c zatv. malinasta, 12 c crv. ljubičasta, 24 c zatvoreno smeđa.

87. HONG-KONG (Postmaster General, Hong-Kong): sastav prigodne serije: 10 c ljubičasto plava, 20 c karmin, 30 c zatv. plava, 80 c lilasta.

88. JAMAICA (Postmaster General, Kingston, Jamaïque): prigodno izdanje se sastoji od 4 vrednosti: 1½ d smeđa, 2 d zatv. zelena, 3 d plava, 6 d ljubičasta.

89. KENYA, TANGANYIKA AND UGANDA (Postmaster General, Nairobi, Kenya): prigodna serija ima 4 vrednosti: 20 c svetlo-narandžasta, 30 c zatv. plava, 50 c siva, 1 sh zatv. zelena.

90. LEEWARD ILES (prigodna serija ima 4 vrednosti: 2½ d plavo-siva, 3 d zatv. plava, 6 d crv. lilasta, 1 sh zelena.

91. *MALTA* (Postmaster General, Valletta, Malte): prigodno izdanje se sastoji od 4 vrednosti: 2½ d pl. ljubičasta, 3 d zatv. plava, 6 d crvena, 1 sh zatv. siva.

92. *MAURITIUS* (Postmaster General, Port Luis, Ile Maurice): prigodna serija ima 4 vrednosti: 12 c crvena, 20 c zatv. plava, 35 c ljubičasta, 1 R crno-smeđa.

93. *MONTSERRAT* (Postmaster, Montserrat, Antilles): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 2½ d otv. plava, 3 d čokoladasta, 6 d ljubičasta, 1 sh zatv. ljubičasta.

94. *NIGERIA* (Director of Postes and Telegraphs, Lagos, Nigeria): prigodno izdanje se sastoji od 4 vrednosti: 1 d cr. ljubičasta, 3 d zatv. plava, 6 d ljubičasta, 1 sh maslinasto zelena.

vrednosti: 1 d plavo-zelena, 3 d zatv. zeleno-plava, 6 d ljubičasta, 1 sh zatv. plava.

100. *ST. HELENA* (Postmaster Sainte-Hélène, Ile Sainte-Hélène): prigodna serija ima 4 vrednosti: 3 d crvena, 4 d zatv. plava, 6 d masl. zelena, 1 sh crno siva.

99. *PITCAIRN ISLANDS* prigodna serija ima 4 vrednosti: 2½ d smeđa, 3 d zatv. plava, 6 d zelena, 1 sh zatv. ljubičasta.

101. *ST. KITTS-NEVIS* (Postmaster St. Kitts, Antilles): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 2½ d plava, 3 d karmin, 6 d ljubičasta, 1 sh zelena.

102. *ST. LUCIA* (Colonial Postmaster, Sainte Lucie, Antilles): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 5 c plavo-ljubičasta, 6 c tamno-narandžasta, 12 c ljubičasta, 24 c zelena.

95. *NEW HEBRIDES* (Postmaster, Port-Vila, Nouvelles Hébrides): prigodna serija se sastoji od 4 vrednosti: 10 c narandžasta, 15 c zatv. pl. ljubičasta, 30 c plava, 50 c zatv. ljubičasta.

96. *NORTH BORNEO* (Postmaster General, Jesselton, Bornéo du Nord britannique): prigodna serija ima 4 vrednosti: 8 c ruž. crvena, 10 c čokoladasta, 30 c otv. smeđa, 55 c ultramarin.

97. *NORTHERN RHODESIA* (prigodna serija ima 4 vrednosti: 2 d ružič. crvena, 3 d zatv. plava, 6 d masl. siva, 1 sh zatv. narandžasta.

98. *NYASALAND* (Postmaster General, Zomba, Nyasaland): prigodna serija ima 4

103. *ST. VINCENT* (Colonial Postmaster, Saint-Vincent, Antilles): prigodno izdanje se sastoji od 4 vrednosti: 5 c otv. plava, 6 c zatv. ljubičasta, 12 c lilasta, 24 c zelena.

104. *SARAWAK* (Postmaster General, Kuching, Sarawak): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 8 c crv. ružičasta, 15 c zatv. plava, 25 c zelena, 50 c zatv. ljubičasta-plava.

105. *SEYCHELLES* (Postmaster, Mahé, Iles Seychelles): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 18 c crv. lilasta, 50 c zatv. ljubičasta, 1 R masl. siva, 2,25 R maslinasta.

106. *SIERRA LEONE* (Postmaster General, Freetown, Sierra Leone): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 1½ d ljubičasta, 3 d zatv. plava, 6 d siva, 1 sh maslinasta.

107. *MALAYA SINGAPORE*: prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 10 c ljubičasta, 15 c zatv. plava, 25 c narandžasta, 50 c crno siva.

108. *BRITISH SOLOMON ISLANDS* (Protectorate Postmaster, Honiara, Ile Guadalcanal, Iles-Solomon): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 2 d smeda, 3 d zatv. plava, 5 d zelena, 1 sh crno siva.

109. *SWAZILAND*: prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 1½ d otv. plava, 3 d zatv. plava, 6 d crv. lilasta, 1 sh masl. zelena.

110. *TONGA* (Controller of the Post Office Nukualofa, Iles Tonga): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 2½ d ultramarin, 3 d zatv. masl. zelena, 6 d zatv. crvena, 1 sh zatv. smeda.

111. *TRINIDAD ET TOBAGO* (Postmaster General, Port of Spain, Trinité): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 5 c crv. lilasta, 6 c zatv. plava, 12 c zatv. lilasta, 24 c maslinasta.

112. *TURKS ET CAICOS ISLANDS* (Postmaster, Turks and Caicos Islands Antilles): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 2½ d narandžasta, 3 d zatv. plava, 6 d smeda, 1 sh maslinasta.

113. *VIRGIN ISLANDS* (Postmaster Tortola, Antilles): prigodno izdanje ima 4 vrednosti: 2½ d ultramarin, 3 d zatv. narandžasto, 6 d zatv. lilasta, 1 sh maslinasta.

114. *ZANZIBAR* (Postmaster, Zanzibar): prigodna serija ima 4 vrednosti: 20 c narandžasta, 30 c tamno plava, 50 c ljub. crvena, 1 sh masl. zelena.

Prigodna izdanja dalje navedenih engleskih kolonija sastoje se svako posebno od po 4 vrednosti, u istim bojama i sa istom vrednošću, sem što se menja naziv kolonije. Svi su crteži maraka takode isti, kao i kod svih već napred pobrojanih kolonija. Boje i vrednosti prigodnih serija sledećih kolonija su ove: 10 c ljubičasta, 15 c zatv. plava, 25 c narandžasta, 50 c crno-siva, a izdale su ih ove kolonije:

115. *MALAYA JOHORE* (Postmaster General, Johore Bahru Johore, Etats Malais):

116. *MALAYA KEDAH* (Superintendent of Posts and Telegraphs, Alor Star, Kedah, Etats Malais);

117. *MALAYA KELANTAN* (Superintendent of Posts and Telegraphs, Kota Bahru, Kelantan, Etats Malais);

118. *MALAYA MALACCA*;

119. *MALAYA NEGRI SEMBILAN* (Controller of Posts, Kuala Lumpur, Malaya);

120. *MALAYA PEHANG* (Controller of Posts, Kuala Lumpur, Malaya);

121. *MALAYA PENANG*;

122. *MALAYA PERAK* (Controller of Posts, Kuala Lumpur, Malaya);

123. *MALAYA PERLIS* (Superintendent of Posts and Telegraphs, Alor Star, Kedah, Etats Malais);

124. *MALAYA SELANGOR* (Controller of Posts, Kuala Lumpur, Malaya);

125. *MALAYA TRENGGANU* (British Adviser, Trengganu, Etats Malais).

Д. РАИЧЕВИЋ

Трећи Савезни ваздухопловни слет у Руми

Од 2 до 12 јула 1950 године одржаће се у Руми Трећи Савезни ваздухопловни слет, који ће претстављати смотру досадашњих успеха у раду Ваздухопловног савеза Југославије. Тим поводом пустиће се у промет нова емисија пригодних марка у почаст ваздухопловног слета, а која је описана у прошлом броју „Филателисте“.

Трећи ваздухопловни слет у Руми разликоваће се од ранијих по томе што неће бити израз масовности, већ квалитетног спортског такмичења. Број учесника на њему ће бити због тога много мањи

него раније, тако да ће учествовати преко 400 пилота, пилота једриличара, падобранаца и моделара. Свака народна република шаље по једну екипу, а савезне пилотске, падобранске, једриличарске и моделарске школе учествоваће такође са по једном екипом најбољих ученика.

У оквиру трећег ваздухопловног слета одржаће се и пето савезно такмичење летелих модела, треће савезно ваздухопловно једриличарско такмичење „Жарко Мајцен“, друго савезно падобранско такмичење и друго савезно такмичење моторних пилота. У част устанка у Србији,

на дан 7 јула 1950 године биће приређен велики ваздухопловни митинг.

За победнике у појединим дисциплинама предвиђене су награде, како за појединце тако и за екипе. Победник слета — Аероклуб чији такмичари постигну највише бодова, добија прелазну награду Команде Југословенског ратног ваздухопловства, коју су прошле године освојили чланови Аеро-клуба у Вршцу.

Ваздухопловни слет је једна велика манифестација снага нашег цивилног ваздухопловства, снага наше „Народне тех-

дећи се да своје знање и искуство пренесу на млађе другове.

Наши народи који неуморно граде своју земљу и крупним корацима иду ка социјализму, од увек су гајили велику љубав према својој народној Армији и нашем ваздухопловству. Они ће и убудуће давати све што буде потребно да омогуће брзу изградњу и јачање ваздухопловства јер су дубоко убеђени да ће сно у оквиру наше Армије будно чувати и бранити резултате и тековине њиховог стваралачког рада.

нике“ који у својим организацијама окупља десетине хиљада омладинаца града и села. Хиљаде омладинаца се преко ове организације оспособљавају за пилоте, једриличаре, моделаре и конструкторе и показују завидне успехе. У послератном периоду неколико пута је обаран рекорд у дужини трајања лета једрилице, а оборено је неколико и савезних рекорда. Поред тога израђен је велики број различитих типова једрилица и модела од страче омладинаца у овим организацијама.

Наша омладина богато користи широке могућности које јој је остварила народна власт и још дубље и масовније приступа освајању ваздухопловне технике, неуморно ради на овладавању вештином летења, и моделарства и др., и у својим недрима одгаја нове ваздухопловне кадрове, будуће пилоте и борце наше Армије. Овај рад омладине свестрано и несебично помажу сви старији другови војног и цивилног ваздухопловства, тру-

Имајући све то у виду пред нашим ваздухопловством се стварају светле перспективе. Његови кадрови који су прошли кроз тешка искушења ослободилачког рата, данас уз неописиво одушевљење освајају савремену војну науку и ратну технику, његово људство свесно и озбиљно схвата своје војничке обавезе и задатке — читаво је ваздухопловство испуњено неограниченом љубављу и оданости према својој Отаџбини, Партији и другу Титу. Све је то сигурна гаранција да је наше ваздухопловство спремно да у потпуности увек изврши све оне задатке које пред њега поставља Врховна команда друг Тито и наши народи.

А нова емисија марка посвећена трећем Ваздухопловном слету обићи ће цео свет и упознати га са нашом авијацијом са нашим успесима, упознати га са тим колико у Титовој Југославији омладина воли ваздухопловство и ради на његовом усавршавању.

Б. НОВАКОВИЋ

Прилози историји Партизанских пошта

ТУЗЛАНСКО ПРОВИЗОРНО ИЗДАЊЕ

Тузла је ослобођена 17 IX 1944. Два месеца после ослобођења Тузле приступило се организовању пошта на ослобођеном подручју северо-источне Босне.

Тузланске „Вијести“ од 12 XI 1944 објавиле су да је успостављен поштански промет на подручјима Тузле и Бирча, као и једног дела Посавско-Требавског подручја. Пошта је чинила услуге бесплатно, а писма су као службени знак носила жигове отпремних пошта или службене жигове војних јединица (јер ове нису имале специјалне поштанске жигове).

За потребе поштанског промета, а од већ затечених поштанских марака бивше НДХ у поштама на ослобођеној територији, покренуто је акцију за прештампавање тих марака тадашњи управник поште у Креки К. Полић Капетан Недин Шахинишић преузео је од пошта Тузла и Крека све затечене марке од бивше НДХ. — Пошта Лукавац била је упропастила раније своје залихе. — Међу преузетим маркама биле су следеће серије или делови од њих: „крајобрази“ (до 100 куна за-

кључно), редовна серија са ликом (комплетна), све службене, комплетан „ратни допринос“, те мешане порто марке из III и IV издања.

План о прештампавању марака размотрио је тадашњи културно-просветни одсек при Обласном одбору у Тузли (за источну Босну).

Бивша штампарија Секулић из Тузле извршила је пробни отисак. Цртеж се састојао из петокраке звезде, на чијим је врховима кракова стајале по једно слово кратице PNOVJ (= пошта народно-ослободилачке војске Југославије).

Међутим, у другој половини месеца марта 1945 г. стигле су марке београдског издања, као редовне, и одмах пуштене у употребу на већ развијеној поштанској мрежи.

Напомињем да је успостављање промета са Србијом било извршено већ средином јануара 1944 г.

Како више није постојало никаквих објективних разлога да се продужи даље са израдом овог провизорија, остало је само неколико пробних отисака несугласног тузланског провизорија.

Инж. АЛ. Ј. ПЕТРОВИЋ

У П У Т И У Ф И Л А Т Е Л И Ј У

Кад се поштанској управи укаже потреба за новим издањем марака, она наручује или наређује установи за израду марака да изради пројектне скице за будуће марке, или расписује натечај за такве скице.

Пројектна скица је ручна скица израђена писаљком, мастилом, тушем или др., тако да се из ње може створити претстава будуће марке.

Изабрана пројектна скица иде у руке графичара, који сада ствара нов нацрт на основи пројектне скице, према жељи на који ће се начин марка израђивати (у књиготиску, каменотиску и др.). Овај нацрт обично се израђује у тушу.

Да би се могао оценити утисак слике на будућој марци, овај нацрт се фотографским путем смањи на уобичајену или жељену величину марке.

Ако би исти цртеж требало употребити за разне вредности марака, места за

ознаке вредности остављају се празна и за њих се израђују засебни цртежи. — Има марака код којих се израђују засебни пројекти за оквире, а засебни за средишне слике.

Исто што се ради при припреми за израду марака, ради се и за поштанске целине.

Код израде претисака на постојећим поштанским маркама или се израђује претисак ручним цртежем на оригиналним маркама (ако је претисак бројка или натпис или неке црте за поништавање), или се поступа као и код израде нових марака (кад је претисак нарочити цртеж — слика).

Кад се изврши избор и реши начин израде, приступа се изради пробних отисака, на којима се врше дефинитивне поправке цртежа, ако то буде потребно, одн. помоћу којих се утврђује дефинитивни изглед марке. Пробни отисци се врше

у циљу оцене утиска, који ће цртеж одавати, у циљу испитивања материјала који ће се употребити за израду марака (папира, боје, лепка), или ради избора начина растављања, или и ради спречавања фалсификовања, као и утврђивања најбољег начина поништавања, да би се спречила могућност поновне употребе марака.

Пробни отисци у циљу оцене утиска цртежа морају се радити, јер има цртежа, који у већој размери дају добар, док у смањеној дају рђав утисак, па се често утврди да дотични цртеж не може ни да се употреби за малу марку. Кад се и на овај начин изврши избор цртежа, приступи се проучавању материјала, од кога ће се марке израђивати. Врше се пробни отисци на папиру, да би се видело слагање боје марке са бојом папира (ако је папир у боји), или слагање слике са распоредом водознака (ако је папир са појединачним водознацима). Нарочито се врше многи отисци у разним бојама, да би се извршио избор боја, које ће се употребити за будуће марке. — Пробе са лепком врше се, да би се утврдио утицај лепка на папир или боју марке. — И проба за избор начина растављања марака врши се ради утврђивања утиска, који би чинило н. пр. крупније или ситније зупчање или други који начин растављања на целокупан изглед марке, као и ради утврђивања могућности лакшег или тежег растављања марака, што зависи и од врсте и квалитета папира. — Пробе ради спречавања могућности фалсификовања врше се н. пр. ради онемогућавања замене вредносних ознака, промене боје хемиским или другим путем, као и ради употребе средстава за лако распознавање фалсификата од оригинала. — Пробе ради употребе најуспешнијег начина полиштавања, да би се спречила могућност поновне употребе већ једном употребљене марке, врше се жиговима и бојом за жигове с обзиром на величину и облик жигова и на могућност острањивања удареног жига са марке.

После извршених проба, дефинитивног избора цртежа, утврђења облика и величине марке, као и начина израде, приступа се, према изабраном начину израде, најпре пробном, а затим дефинитивном штампању марака.

У главном постоје три начина штампања: књиготисак, дубокотисак и каменотисак (литографија).

Код књиготиска су она места печата, која стварају слику марке у боји, испупчена; само ти испупчени делови печата добивају боју и са њих се боја преноси на папир и то се тако јако утисне у њега, да се на полећини марке јасно распознају контуре слике. Код књиготиска слике ма-

рака састоје се из линија и пуних површина; имају само обојена и необојена места без икаквих полутонova. Да би се код пуних обојених површина постигли јаснији тонови, оне се растављају у црте и тачке. — У књиготиску су израђене н. пр. наше марке из „партизанске серије“.

Код једне подврсте књиготиска, код растерног књиготиска, званог аутотопије, слика је састављена само из финих тачака и величином тачака и са мање или више белог простора између њих постизавају се разни тонови, тако да се стварају и полутонovi.

Код дубокотиска употребљавају се скоро редовно бакарне плоче (бакротисак), ређе челичне (челикотисак, челикорез). Оба ова начина штампања скоро немогућно разликовати. Овде се цртеж урезује у плочу. За штампање се удубљена (урезана) места у печатима добро испуне бојом, а испупчена добро очисте од нахватање боје. Са овако спремљеном плочом изврши се тако јак притисак на папир, да овај уђе у удубљења печата и боја из удубљења пренесе се на папир, и на њему остане испупчена (рељефна). По тој испупчености слика и распознају се марке израђене у дубокотиску. Папир при употреби мора да буде влажан. Од неједнаког квашења папира и услед различитог скупљања његовог при сушењу појављују се мале разлике у величини слика марака. Од не увек брижљивог отирања преостале боје на плочама папир добија често извештан тон у боји марке.

Код дубокотиска састоји се цела слика из црта и тачака; велике површине морају бити раздељене у цртице. Дубље или плиће урезаним цртама постижу се на слици сенчења у боји.

Најобичнији начин да се утврди да ли је марка израђена у дубокотиску је помоћу штањола. Преко слике положене марке стави се лист штањола, па се превуче прстом преко њега, и, ако је слика израђена у дубокотиску, покаже се на штањолу негативан отисак од слике марке.

У бакротиску су биле израђене југословенске марке из 1921 године: прво опште и добротворно инвалидско издање.

И код дубокотиска постоји подврста растерни дубокотисак, код кога је, као и код растерног књиготиска, цела слика марке састављена из финих тачака, са којима се постижу и полутонovi. Код растерног дубокотиска папир се не влажи.

По своме извођењу и по постигнутом успеху на израђеним сликама растеру у дубокотиску веома је сличан начин рада у хелиогравури.

Код каменотиска или литографије цртеж марке се израђује на литографском

камену или металној плочи и са њих се преноси непосредно на папир; у овом случају на плочи се обоје само линије и површине слике марке, а остала места остају необојена. Код овог начина штампања марака слика није ни рељефна нити удубљена, већ потпуно равна — глатка.

У каменотиску имамо израђене југословенске франко и порто марке за Словенију из 1919 године (Љубљанско издање).

Код тиска у офсету преноси се боја (слика) са штампарске плоче на један гумени ваљак, а са овога тек на папир, дакле посредним путем.

Овај начин рада, у литографији, посредним путем, у последње време усавршен је тако, да се може вршити и штампање у више боја истовремено.

Сем ових главних било је других разних начина штампања марака. Од примењених начина да поменемо најпримитивнији начин израде ручним жигом, као и на писаћој машини.

Рељефни тисак раније је употребљаван чешће, много више за поштанске целине, а мање за марке. Једино код овог начина штампања употребљавају се две плоче израђене од метала и од дебелог папира; једна има слику марке узвишену — пластичну; од ње се узима галванским путем отисак, који сада има удубљену слику; обе плоче морају тачно да одговарају једна другој. На папиру који се стави између ових двеју плоча, услед врло јаког притиска изазове се рељефни отисак слике.

Код израде марака и целина најчешће се и на комбиноване начине: н. пр. оквир у књиготиску, а средишни део у дубокотиску; или се основа израђује у каменотиску, а слика марке у књиготиску и т. д. Код целина најчешће је случај да се ознака вредности изради у дубокотиску или рељефном тиску, а текст натписа у књиготиску.

(Наставиће се)

М. В.

Организација и рад Пионирске поште у Новом Саду

У ПТТ ВЕСНИКУ бр. 1 за 1949 годину објављено је „УПУТСТВО О РАДУ ПИОНИРСКИХ ПОШТА, ТЕЛЕГРАФА И ТЕЛЕФОНА“.

Такве поште постојале су и до сада у Београду, Загребу и Љубљани, а радиле су у тамошњим пионирским градовима.

На иницијативу ПТТ Дирекције у Новом Саду, Среска пошта у Новом Саду, у част овогодишњег предизборног такмичења, узела је у обавезу организацију сталне пионирске поште са седиштем у Новом Саду. — Приређен је једномесечни поштански курс, на који су били упућени од стране Месног комитета Народног омладине у Н. Саду пионери — ђаци средње школе, стари од 10 до 14 година. По свршеном курсу оспособљено је за вршење поштанске службе 13 пионира са просечном старошћу од 12 година, те је уочи самих избора, 25 марта о. г. између 17 и 18 часова прорадила код нас, у Н. Саду прва стална пионирска пошта.

Интересантно је погледати само пословање ове поште.

Сав посао обављају пионери потпуно самостално. Али за радно време, које траје 2 сата пре и 2 сата по подне, и то од 9—11 и од 15—17 часова, присутна је на пошти једна другарица — омладинка, ко-

ја даје пионирима упутства у случају, ако им се појави неко нејасно питање по предмету поштанског пословања.

Пошта обавља читаво поштанско пословање пријем, доставу и отпрему обичних и књижених писмоносних пошиљака, авионских, експресних писама, новчано пословање до 100 д. (уплате и исплате упутница, чекова и т. д.) као и пријем пакета до тежине од 3 кг.

Рад пионира је добровољан, а на сваког свршеног курсисту пионира долази службени рад по два пута по два часа недељно. Пионери добивају годишње по један пар зимске и један пар летње униформе.

На дан 1 маја о. г. није у Н. Саду радила ниједна пошта, већ је читаво пословање обавила Пионирска пошта, која се за тај дан преселила у Сремску Каменицу, где је вршила поштанско пословање целог дана.

Ова пионирска пошта има 3 стална жига, који се међусобно разликују само по томе, што су означени поре испод полукружног текста ПИОНИРСКА ПОШТА словима а, б и в (у ћирилици).

Самоиницијатива новосадске Дирекције у погледу организовања пионирске поште, као и залагање Среске поште у Н. Саду на челу са управником другом Пе-

тровићем око организације и техничке припреме рада ове поште доказали су нам да су наши пионери способни за вршење одговорних и важних задатака, само треба те задатке поверити озбиљним и вредним пионирима, који имају осећања дужности према постављеном им задатку и који знају бити у својој раду издржљиви, тачни и упорни. Новосадски пионери су нам све то доказали. Они нам свакодневно показују путем њиховог тачног и брзог рада на пионирској пошти, да су потпуно дорасли служби, коју врше и да се то њихово пословање ни у чему не разликује од многих осталих пошта, чак шта више може да послужи примером многим другим поштама.

Пожељно би било да се на новосадском примеру уче и остале дирекције птт и да оснују што више таквих сталних пионирских пошта, које ће им свугде бити од користи не само у толико, што ће им у знатној мери растеретити пословање у птт служби, већ и због тога, што се на тај начин одгаја за поштанску струку и службу сасвим нов млад кадар, који ће бити кудикамо способнији, тачнији и у раду истрајнији од других птт чиновника, који прелазе из друге струке у поштанску, јер су баш те пионирске поште најбоља стручно васпитна школа за уздицање нових и добрих п.т.т. кадрова.

В. ПРИКИЋ

ПИТКЕРН ОСТРВО

Енглески једрењак »BOUNTY« кренуо је месеца октобра 1787 на путовање према Друштвеним острвима, одакле је требало да се укрца већа количина хлебног дрвета за Западну Индију. Посаду је сачињавало 40 људи.

У то време, у XVIII веку, па и доцније, а поготову раније, капетан брода био је господар живота и смрти своје момчади. Ако се узме у обзир да су капетани у то време били припрости, сујетни и окрутни људи, разумљиве су побуне на бродовима, које нису биле ретке. За време путовања, морнари су разним казнама учени покорности: бичевањем, затвором, остављањем без хране и, као последње средство, избацивањем на пуну обалу неког острва.

Поручник Bligh држао је момчад Бунтија такође гвозденом руком. Морнари, који би гунђали, били су бичевани.

Брод је, међутим, после дугог путовања стигао на циљ, утоварио хлебно дрво и кренуо за Западну Индију.

У зору 24. априла 1789 г. крмар Christian Fletcher са двојицом морнара, упао је у капетанову кабину и везао га, на спавању. Пробудивши се, овај је протествовао и викао, мислећи да ће привући пажњу официра, али и они су били већ везани. Бунтовници су били добро организовани и постали господари на броду.

У море је спуштен један чамац са капетаном, официрима и са неколико морнара, који нису били уз побуну; дато им је нешто хране, компас, а од оружја само

мачеви, па су остављени на пучини, а брод се полако удаљио према северо-западу.

Неким чудом чамац је, после дужег лутања, наишао на један брод, који је капетана и остале одвезао у Енглеску.

За побуњеницима је, после извесног времена, упућена у потеру фрегата „Пандора“. 1791 године, на Матаваи острву предао се овом броду, својеволјно, четрнаест људи, док су двојица умакла у планине, бојећи се казне. „Пандора“ је са тешко окованим заробљеницима под палубом, крстарила још неко време у водама острва Тахити, па се упутила Аустралији, где је претрпела бродолом. Део посаде и заробљеника том је приликом изгинуо. Преостали заробљеници спроведени су у Енглеску, где су неки погубљени, а неки помиловани.

По причању заробљеника, после побуне, »Bounty« се упутио острвима Тубуаи, где су побуњеници хтели да се настане. Дошавши у сукоб са урођеницима, прешли су на Тахити, одакле су се после извесног времена, са женама и неким урођеницима понова вратили на Тубуаи. Ту су подигли мало утврђење. Међу побуњеницима стално су владале свађе; Флечер није могао да уздигне дисциплину. Са урођеницима се рђаво поступало. 1789 отпловили су према острву Матаваи, где је остало шеснаест људи, а „Бунти“ са Флечером, преосталих осам људи, неколико урођеника и жена отпловило је даље. Шта је даље било са њима дознало се тек много доцније.

Године 1808 један амерички брод наишао је на острву Питкерн, за које се мислило да је ненастањено, људе који го-

воре енглески. Али на ово се заборавило. Тек 1814 године, са два енглеска ратна брода опажена су на острву обрађена поља. Један чамац пришао је броду; довео се један младић и на добром енглеском језику рекао да је он Флечеров син. Тада се сазнало да су се побуњеници искрцали на Питкерн, спалили брод и ту се населили. Испочетка су рђаво поступали са урођеницима, па је долазило до сукоба, у којима је погинуо и Флечер. На крају су се некако сложили са урођеницима, увидевши да се тако једино могу одржати.

Острво Питкерн налази се у јужном делу Тихог океана, отприлике на пола пута између Аустралије и Јужне Америке. Велико је око 5 квадр. км.; има данас око 210 становника, потомака бунтовника са »Bounty«-а. Налази се под енглеском управом. Открио га је први Carteret 1767 године.

Од тога времена пролази 150 година и у свету се појављује нова филателистичка област — Pitcairn-Islands: 1940 године издата је једна серија лепих марака, на којима, заједно са сликама краља Ђорђа VI (у овалу) видимо и слике побуњеника, капетана, брода и острва: на 1/2 п. побуњенике и острво, на 1 1/2 п. Флечерна и његову кућу, на 2 п. капетана брода W. Bligh-а и брод »Bounty«, на 3 п. карту тога дела океана, у којој је обележен и положај острва Питкерн, на 6 п. брод „Бунти“, на 1 ш. Флечер и острво и на 2/6 ш. Флечер и обала острва.

Време је учинило своје — измирило је, на слици, краља и некадање прогоњене побуњенике.

MARKE — ISTORISKI DOKUMENTI

U toku informbirovske kampanje protiv naše zemlje, mi smo se već mnogo puta uverili, da je ona u glavnom zasnovana na onom: vidi trun u tuđem oku, a ne vidi brvno u svom. Mnoge netačnosti, izmišljene stvari, naduvane sitnice i mnoge nelogičnosti rasute su po свету; ali, tokom vremena razgoličena je laž, tako da je danas sav taj informbirovski borbeni materijal sasvim izgubio onaj značaj, koji je imao prvih dana napada, serviran u vidu senzacionalnih vesti. Stotine iznešenih slučajeva su učinili, da su »proverene informacije i utvrđene činjenice« postale neistinite dosadne stvari čak i onim eventualnim slušaocima radio-Budimpešta, koji su u prvim danima preko te i drugih sličnih stanica tražili

»istinu« o našoj zemlji i prilikama u njoj. Obaveštenja štampe i radio-stanica zemalja sa polukolonijalnim statusom u odnosu na SSSR, vrlo su često demantovala sama sebe, jer su bila isfabrikovana na brzinu, nedovoljno promišljena i sasvim neproverena.

Koliko ima nepromišljenosti, brzine u donošenju šablonskih zaključka i koliko nelogičnosti, videli smo već iz mnogih primera, koje je zabeležila i donela naša dnevna štampa. Kada bi se još dublje i detaljnije analiziralo sve ono, što servira informbirovska kuhinja, analizom bi se utvrdilo da u svemu tome skoro sasvim nedostaju elementi istine. Kao jedan od manjih dokaza većih nelogičnosti informbirovskog borbenog materijala, gde i filatelija pruža

стварnu istinu, donosimo u celosti belešku našeg dnevnog lista »Rad«, koju donosi u svom broju od 10-VI-1950 god., pod naslovom: »Još nešto o »nezavisnosti« Madarske.« Ta beleška glasi:

»Proteklo je više od 100 godina od kako je Englez Džems Čalmers*) 1838 godine dao inicijativu da se poštanska taksa naplaćuje specijalnim oznakama — markama. Dok su u početku označavale samo cenu, grb države ili vladara, marke su vremenom postale sredstvo za agitaciju i propagandu. Zato marke imaju i veliki značaj za upoznavanje i proučavanje političkog uređenja, geografskih, etnografskih i klimatskih osobina, jezika, novčanog sistema, tehnike, transporta, kulture i načina života pojedinih zemalja i naroda.

Govoreći o filateliji — prikupljanju poštanskih maraka — autor tumačenja ovog pojma u Velikoj sovjetskoj enciklopediji (knjiga 46 iz 1949 godine) kaže: »Marke kapitalističkih država predstavljaju oružje u ru-

kama vladajućih klasa za propagiranje militarizma, porobljavanje kolonija itd. Na njima su u glavnom prikazani likovi imperatora, kraljeva, prinčeva, svetaca katoličkih i drugih crkava i tome slično.

Medjutim, u poslednje vreme u Madarskoj su puštene u opticaj poštanske marke sa likom generalisimusa Staljina. Kakva se, prema tome definicija može dati karakterističnim osobinama maraka zemalja istočnog bloka? Tumačenju Velike sovjetske enciklopedije treba jedino dodati da se za razliku od maraka kapitalističkih zemalja — na kojima su prikazani likovi sopstvenih vladara — na markama zemalja istočnog bloka nalaze likovi vladara drugih država, u ovom slučaju rukovodioca Sovjetskog saveza. Uostalom, ni ovoga puta marka nije izgubila svoje simbolično obeležje — Staljinov lik na madarskoj marki zaista predstavlja simbol »nezavisnosti Narodne republike Madarske«.

— xy —

*) Ne Čalmers, već Rowland Hill.

НАШИМ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Наш часопис „Филателиста“ је орган Савеза филателиста Србије, али има са свим одвојено пословање како у административном, тако и у финансиском погледу. Међутим, многи наши претплатници и читаоци упућују своја писма на адресу Савеза и ако се обраћају искључиво на часопис. Исто тако многи претплатници шаљу своје претплате још увек на чек, рачун Савеза, а све то отежава рад у администрацији часописа.

Упућивање поште на адресу СФС-а онемогућује брзину и ажурност у решавању те поште од стране администрације и редакције часописа, а слање претплате на чек, рачун СФС-а онемогућује вођење тачне евиденције о примљеним претплатама, дуговању претплатника и ажурност у финансиском пословању часописа и сви послови између претплатника и часописа могли обављати тачно, уредно и на време, молимо наше претплатнике, читаоце и сараднике, да у будуће сву пошту у вези са часописом, шаљу само на адресу:

Инж. АЛЕКСАНДАР Ј. ПЕТРОВИЋ
БЕОГРАД
ВОЈВ. ДРАГОМИРА УЛ. 25

Новац на име претплате за часопис или нека друга дуговања у вези са часописом, треба увек слати само на наш чеков. рачун бр. 104-903317.

НАШИМ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

НАШ ЧАСОПИС »ФИЛАТЕЛИСТА« ЈЕ ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ, АЛИ ИМА САСВИМ ОДВОЈЕНО ПОСЛОВАЊЕ КАКО У АДМИНИСТРАТИВНОМ, ТАКО И У ФИНАНСИСКОМ ПОГЛЕДУ. МЕЂУТИМ, МНОГИ НАШИ ПРЕТПЛАТНИЦИ И ЧИТАОЦИ УПУЋУЈУ СВОЈА ПИСМА НА АДРЕСУ САВЕЗА И АКО СЕ ОБРАЋАЈУ ИСКЉУЧИВО НА ЧАСОПИС. ИСТО ТАКО МНОГИ ПРЕТПЛАТНИЦИ ШАЉУ СВОЈЕ ПРЕТПЛАТЕ ЈОШ УВЕК НА ЧЕК. РАЧУН САВЕЗА, А СВЕ ТО ОТЕЖАВА РАД У АДМИНИСТРАЦИЈИ ЧАСОПИСА.

УПУЋИВАЊЕ ПОШТЕ НА АДРЕСУ СФС-А ОНЕМОГУЋУЈЕ БРЗИНУ И АЖУРНОСТ У РЕШАВАЊУ ТЕ ПОШТЕ ОД СТРАНЕ АДМИНИСТРАЦИЈЕ И РЕДАКЦИЈЕ ЧАСОПИСА, А СЛАЊЕ ПРЕТПЛАТЕ НА ЧЕК. РАЧУН СФС-А ОНЕМОГУЋУЈЕ ВОЂЕЊЕ ТАЧНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ О ПРИМЉЕНИМ ПРЕТПЛАТАМА, ДУГОВАНЈУ ПРЕТПЛАТНИКА И АЖУРНОСТ У ФИНАНСИСКОМ ПОСЛОВАЊУ ЧАСОПИСА. ДА БИ СЕ СВЕ ТО У БУДУЋЕ ИЗБЕГЛО И СВИ ПОСЛОВИ ИЗМЕЂУ ПРЕТПЛАТНИКА И ЧАСОПИСА МОГЛИ ОБАВЉАТИ ТАЧНО, УРЕДНО И НА ВРЕМЕ. МОЛИМО НАШЕ ПРЕТПЛАТНИКЕ, ЧИТАОЦЕ И САРАДНИКЕ, ДА У БУДУЋЕ СВУ ПОШТУ У ВЕЗИ СА ЧАСОПИСОМ, ШАЉУ САМО НА АДРЕСУ:

Инж. АЛЕКСАНДАР Ј. ПЕТРОВИЋ
БЕОГРАД
ВОЈВ. ДРАГОМИРА БР. 25.

Д. РАИЧЕВИЋ

После извршене ревизије чланства у Београду

15 јуна 1950 године после два и по месеца рада завршена је ревизија чланства филателистичких друштава у Београду и унутрашњости Савеза филателиста Србије. Од 1208 филателиста колико их је било на дан 1 маја 1950 године ревидирано је чланство 801 филателисте, док је 407 брисано из чланства, било да се уопште нису пријавили за ревизију, било да им чланство није ревидирано због тога што заиста нису филателисти.

Данашње бројно стање филателистичких друштава у Београду изгледа овако:

Филателистичко друштво	Бр. ред. чланова	Бр. омлад.	Укупно
„Евжен Дероко“ (I и VI рејон)	127	24	151
„Авала“ (II и VII р.)	158	29	187
„Сава“ (III рејон)	133	24	157
„Врачар“ (IV рејон)	132	37	169
„Ловренц Кошир“ (V рејон)	61	32	93
Топчидер	41	3	44
Свега	652	149	801

Ревизија чланства је потврдила наша предвиђања, потврдила чињеницу да је у филателистичка друштва у Београду био уклањен већи број лица која са филателијом немају никакве везе и који су били чланови друштава само због тога да би примали марке и после их продавали или пак да би за њих неко други марке примао. Ревизија је још једном потврдила оправданост решења Савеза филателиста Србије о расформирању Подружнице Београд и формирању рејонских подружница, јер се само кроз рејонска филателистичка друштва могла извршити правилна ревизија.

Карактеристично је код целе ове ревизије да је велики број бивших чланова брисан на тај начин што се није до одређеног рока пријавио за ревизију, а да је само један мали број оних који су поднели на ревизију своје чланске карте и попунили упитник, брисан због тога што су управни одбори друштава стекли убеђење да се дотично лице не бави филателијом.

Даља анализа садашњег бројног стања чланства показује и то да су брисани чланови носили високе бројеве својих чланских карата и то углавном преко 700, т. ј. да су се брисани чланови већином упи-

сивали у чланство онда када је почело издавање ограниченог броја серија, а углавном од јула 1949 године, т. ј. од емисија „Пет година НР Македоније“ па надаље.

Ревизијом чланства у Београду можемо бити потпуно задовољни, јер су управни одбори филателистичких друштава заиста правилно схватили значај саме ревизије и очистили из својих редова све оне који су само могли штетити филателији и угледу филателиста. Само овако правилно схваћена ревизија могла је за релативно кратко време трајања ревизије (два и по месеца) довести до оваквих резултата.

Још је важнија чињеница да је велики број чланства отпао због тога што није имао куражи да се појави са својим упитником пред управне одборе филателистичких друштава, знајући да, као што су се неки изјаснили, „треба да полаже пријемни испит пред управним одбором“. И заиста да би појединим члановима било ревидирано чланство, морало је доћи и до овог „пријемног испита“, на којима је доста „кандидата“ пало, јер није било у стању да одговори на најпростије питање: шта је до сада од марака примио од Савеза, односно од друштава. Неки „кандидати“ се после тога нису више ни појављивали у филателистичка друштва, а неки су бојажљиво распитивали да ли су примљени у чланство. Они пак који су видели да им нема спаса, једноставно су се направили увређенима и више нису ни долазили.

Ревизија чланства у унутрашњости је исто тако завршена, али њеним резултатима не бисмо могли да будемо задовољни, јер велики број филателистичких друштава није правилно схватио значај ревизије и иста је вршена, према нашем мишљењу са доста благим критеријумом и без довољно проверавања, тако да је данас бројно стање чланства у унутрашњости, ако узмемо у обзир редован прилив, веће него што је било на дан 1 јуна 1950 године.

Међутим и поред ових успеха у ревизији како у Београду тако донекле и у унутрашњости, пред Савез филателиста Србије поново се поставља проблем: даљег критеријума за пријем у чланство, с обзиром на чињеницу, да су поједини фиктивни чланови изашли на једна врата, а да се сада само мало боље прерушени, враћају у исту кућу на друга врата. То је нарочито запажено код филателистич-

ких друштава у унутрашњости, нарочито код оних друштава где управни одбори нису ни у самој ревизији били строги. Само на једној од прошлих седница Управног одбора Савеза филателиста Србије примљено је нових чланова из целе Србије заједно са Београдом и Војводином 104 члана, док је брисано 57 чланова.

Због тога управни одбори филателистичких друштава морају узимати строги критеријум приликом пријема у чланство нових чланова, не кочећи разуме се тиме правилно омасовљавање филателије, и у своје редове примати само оне људе који заиста имају намеру да се посвете поштеној филателији. О новопримљеним члановима треба водити нарочиту евиденцију и кроз филателистичке састанке пратити њихов рад и помоћи им да заиста постану добри филателисти. Исто тако не треба заборавити и то, да је можда и приликом садашње ревизије успео да

се протури у наше редове и по неки члан који се не бави филателијом. Такве треба одмах раскринкавати и предлагати за брисање из чланства.

На крају бисмо хтели да кажемо и неколико речи о злонамерном протурању извесних гласова у вези са ревизијом чланства.

Поједини несавесни филателисти којима је ревизија чланства помрсила рачуне и смањила број серија потребних за шпекулацију протурају гласове да се ревизија чланства врши из других разлога (одузимања збирки и др.), а не из разлога стварне потребе за ревизијом. Таквим гласовима насели су и поједини добри филателисти и нису се пријавили за ревизију чланства. Сматрамо за потребно да подвучемо да се таквим злонамерним гласовима не наседа, а да је ревизија заиста била потребна, показују резултати постигнути у Београду и унутрашњости.

Т. ДЕЉА

РАЗМЕНА МАРАКА

Није овог пута реч о размени марака са иностранством, него о унутрашњој размени, међу члановима појединих друштава и свих друштава нашег Савеза. Добро би било, када би та унутрашња размена обухватила и све савезе и на тај начин пружила највећу могућност попуњавања збирка без великих материјалних издатака, а то би уједно задало и смртни ударац спекулацији, која је и иначе на издисају.

Савез филателиста Србије схвата значај међусобне размене дупликата и стога се труди да повеже своје чланове у циљу размене. У ту сврху, између осталог, увео је и размену у земљи путем дописивања, где појединци врше међусобну размену директно, без посредовања Савеза или друштава. У свом часопису „Филателисти“ Савез је доносио бесплатне објаве и жеље појединаца, али досадашњи резултати изненађују, јер се врло мали број чланова послужио овом бенефицијом.

Савез је затим ишао и даље, па је основао Секцију за размену марака у земљи путем изборних свешчица. Сваки члан СФС-а може постати члан ове секције простим попуњавањем прописаче приступнице ради регистрација. Сваки такав члан добија печат са његовим регистарским бројем и само на основу тог

печата може узимати марке из свешчица. О свим детаљима у пословању све Секције, Савез је већ упознао своја друштва расписима, а у прошлом броју „Филателисте“ донесен је пословник са потребним коментаром, тако да би сада било сасвим сувишно и непотебно понављати све те детаље.

Значај Секције за размену није за потцењивање; баш напротив, огроман је. Ова врста размене треба пре свега да отклони из филателије све рђаво наслеђено из доба окупације. Крајње је већ време да се са разним рђавим окупационим навикама прекине. Као што никоме не служи на част продавање окупатору нашег филателистичког блага, тако нико не може да служи на част задржавање још и данас ма каквих окупационих навика. Нарочито треба да је осетан утицај ове Секције на сузбијање спекулације, како је то већ напред констатовано.

Затим, кад се има у виду, да велики број филателиста поседују многе дупликате и други материјал, који није потребан за властиту збирку, питамо се, зашто тај материјал појединци чувају. Обично се одговара: па ради замене. Дакле, сада је моменат, да тај одговор не буду празне уобичајене речи и Секција је најбољи посредник да се сав непотребан материјал замени са потребним. Ово

тим пре, што је доношење свег материјала на друштвене састанке технички скоро немогуће, а још је мање могуће да сваки члан тај материјал прегледа. Ово је тешко у једном друштву, а у погледу унутрашњости ситуација је још гора и тежа. На све то поставља се само по себи питање: зашто се увек и стално мири-ти са тим, да је нешто немогуће. Образовање Секције за унутрашњу размену говори, да је могуће са расположивим материјалом за размену ставити на увид сваком члану Савеза. Тај материјал поређан у свешчице, Секција ће пустити у оптицај и он ће обићи сва друштва и све чланове. Сви ће га видети и сваки ће узети из свешчица што му треба. Збирке ће се много брже попуњавати, а многи ће прегледањем материјала у свешчицама можда почињати нове збирке и проширивати свој круг скупљања, који је пре тога био узан ради недостатка материјала.

И даље. На друштвене састанке обично се доноси бољи материјал, јер је сав материјал немогуће донети. Међутим, у збиркама многих филателиста увек се налазе мање или веће рупе и шупљине, које проузрокују често баш онај најјевтинији материјал, који се на друштвене састанке и не доноси. Том и таком материјалу такође има места у свешчицама, па и ако је он сасвим јевтин, ипак ће обрадовати многог филателисту, коме не попуњити те разне, мање или веће рупе и шупљине у његовој збирци.

Користан и плодоносан рад Секције за унутрашњу размену може се очекивати само онда, ако у том раду узму учешћа сва друштва са што већим бројем чланова. Што већи број чланова гарантује што већи избор марака. Учесће друштва у раду Секције унеће у друштва више живота и допринети остварењу правог филателистичког живота у друштвима. С тога свако друштво треба да се

потруди да утиче на своје чланове, који имају материјала за размену, да ступе у чланство Секције, које је бесплатно, да саставе и попуне бар једну свешчицу и ставе је на расположење Секцији. На тај начин би образована Секција испунила свој задатак у потпуности, а размени би дала онај мах, који се од ње и очекује.

Још један важан задатак има ова секција. Тај задатак је чисто филателистички. У свешчице за размену у главном се стављају употребљене марке, дакле марке, које престављају прави и истински објекат интересовања правих филателиста. Те свеске са поништеним поштанским маркама пробудиће поново љубав за њих код многих филателиста, који су се повели за пролазном модом непоништених марака. Значи, Секција за размену треба да упуту и на пут праве филателије.

Када је већ реч о поништеним и непоништеним маркама, потребно је напоменути, да скупљачи поништених марака имају од таког скупљања двоструку корист. Прво, поништене марке дају могућност да се лепо распореде у албуму и на тај начин створи права и лепа збирка. Материјални издаци за састав тих лепих и правих збирака осетно су мањи од издатака за одржавање непоништених марака. Треба имати на уму то, да непоништена марка, која се код нас још увек много цени нема ту цену у осталом свету, где су се многи филателисти већ одавно ослободили пролазне моде непоништених марака, чије често баснословне цене обележавају непоништене марке као објекат спекулације и чине их недостижним већем броју скупљача. Из свега, поука за наше филателисте треба да буде у схватању да је непоништена марка вредност само у неком одређеном времену и за одређено време, а поништена марка преставља филателистичку вредност не у неком одређеном времену, него за сва времена.

НАШЕ МАРКЕ

ПРИГОДНЕ МАРКЕ ЗА „ДЕЧЈУ НЕДЕЉУ“

Као што смо објавили у прошлом броју листа, поводом „Дечје недеље“, од 4 до 11 јуна о. г., била је издата једна марка од 3 дин. са сликом детета при јелу. Ова је марка штампана са двама плочама у двама бојама: у црвено-неранцастој и црвено-смеђој. Код разних табака јављају се ове боје у разним, светлијим и тамнијим (отворенијим и затворенијим) тоновима, а постоје и разне јачине тонова боја на истим табацима (ирис). При штам-

пању ретко су се обе плоче потпуно правилно поклапале, већ се примећују већа или мања померања. Т. Деља приказао нам је један део табака са јачим померањем на ниже и у десно. Ради тих померања бела слова натписа „DEČJA NEDELJA 1950“ и „ФНР ЈУГОСЛАВИЈА“ ретко су потпуно бела, већ имају јача или слабија шатирања, којима су поклопљена бела слова, а и вредносна ознака и натпис „FNR JUGOSLAVIJA“, израђени у смеђој боји, добијају, као и бела, шатирања од неранцасте боје. Јављају се и табаци са папиром обојеним, што долази од недовољно пажљиво чишћених плоча од боје за штампање. Јосип Варга из

Оцака приказао нам је такав један примерак са рубом табака, на коме се то јасно види. — Ове марке су израђене на белом папиру разне дебљине, имају белу гуму и чешљ. зупч. $12\frac{1}{2}$. А. П.

МЕШОВИТО ЗУПЧАЊЕ КОД РУЖИЧАСТЕ МАРКЕ ОД 3 ДИН. СА ПРЕТИСКОМ

Друг С. Манжелеј приказао нам је једну марку од 3 дин. ружичасте боје са претиском новог назива државе — са мешовитим зупчањем. Редовно зупчање ове марке је чешљ. $12\frac{1}{2}$, а код овог примерка је са три стране $12\frac{1}{2}$, а са четврте, леве $11\frac{1}{2}$. Марка је употребљена у амбулантној пошти Ниш-Београд 1. А. П.

НЕПРАВИЛНО ЗУПЧАЊЕ КОД РУЖИЧАСТЕ МАРКЕ ОД 3 ДИН. СА ПРЕТИСКОМ

Друг С. Манжелеј приказао нам је једну марку на писму од 3 дин. ружичасте боје са нередовним зупчањем. Марка је прва из првог горњег реда. При зупчању је табак био превијен и тако је последњим редом зупчања, поред правилног прозупчавања између марака прозупчан и овај први вертикални ред у табаку

још једанпут; пошто је био косо превијен, и ове марке добиле су косо зупчање: у усправном положају добила је марка још једно укошено зупчање, скоро по средини, а у хоризонталном правцу најпре иде с десна на лево једним малим делом (горе 2, доле 4 зупца) правилно, а затим косо према хоризонталу идући с десна на лево навише. Марка потиче из Т. Ужица. А. П.

ВРЕДНОСТ ОД 2 ДИН. У ЗЕЛЕНОЈ БОЈИ БЕЗ ПРЕТИСКА FNR JUGOSLAVIJA

Друг Владимир Лахман, члан филателистичког друштва „Јадран“ у Сплиту, наишао је на једну врло интересантну појаву код вредности од 2.— дин. у зеле-

ној боји последњег провизорног издања. Као што је познато, ова је вредност штампана у новој, зеленој боји са ранијим натписом назива државе, а затим одмах прештампана са претиском у једном реду FNR JUGOSLAVIJA. Међутим, примерак који је нашао друг Лахман, у опште нема тог обавезног претиска. Друг Лахман нас не обавештава, да ли је на тај примерак наишао као на усамљен случај у табаку, односно на више таквих комада у табаку или на цео табак.

НЕПОТПУН ПРЕТИСАК КОД ВРЕДНОСТИ ОД 1.— ДИН. У ЗЕЛЕНОЈ БОЈИ

Друг Бранислав Стојиљковић, члан филателистичког друштва „ЛОВРЕНЦ КОШИР“ у Београду, нашао је употребљен примерак вредности од 1.— дин. у зеленој боји, коме недостаје вертикални

део претиска FNR, а од JUGOSLAVIJA нема првог слова Ј и од У један део првог вертикалног крака, те је остало од њега само Ј; од вертикалног дела натписа остали су једва видљиви трагови од F и од J, а место речи JUGOSLAVIJA стоји само JGOSLAVIJA.

У овом случају нађена особина није последица померања претиска у лево. Вероватна је претпоставка, да се приликом прештампавња налазио на марки неки папир или што слично, па је вертикални део претиска остао на том предмету, који је отпао од макрe после штампања. Б. М.

ДВОСТРУКИ ПРЕТИСАК НА БЛОКУ СТОГОДИШЊИЦЕ ЖЕЛЕЗНИЦА, ИЗДАЊА VUJA

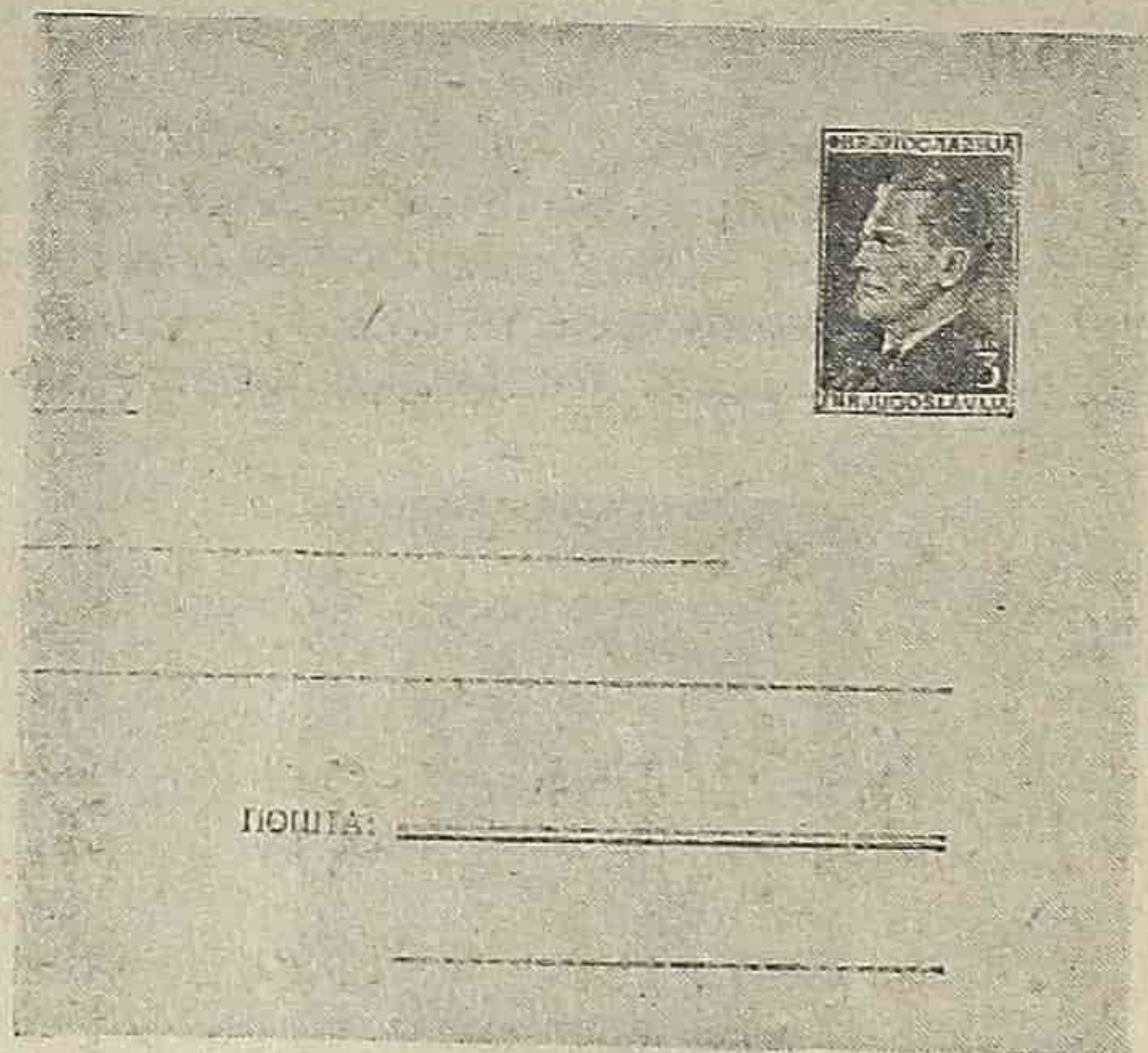
Друг Драг. Раичевић, члан филателистичког друштва „Авала“ у Београду нашао је двоструки претисак: STT-VUJA на блоку пригодног издања поводом прославе стогодишњице железница на југословенској територији. На истом блоку се налази и пробојни тисак оба претиска на полеђини. Обе ове интересантне особине нађене су на незупчаном блоку. Б. М.

НАШЕ ЦЕЛИНЕ

III. ИЗДАЊЕ КОВЕРАТА ЗА УНУТРАШЊИ ПРОМЕТ

Почетком јуна пуштене су у течај нове коверте са новом вредносном ознаком са сликом Маршала Тита.

Маршалова слика веома је слична слици на маркама од 3 дин. првомајског издања, нешто мање, $19\frac{1}{2}$ X $27\frac{1}{2}$ мм., са линијским оквиром околу целе слике; ад-

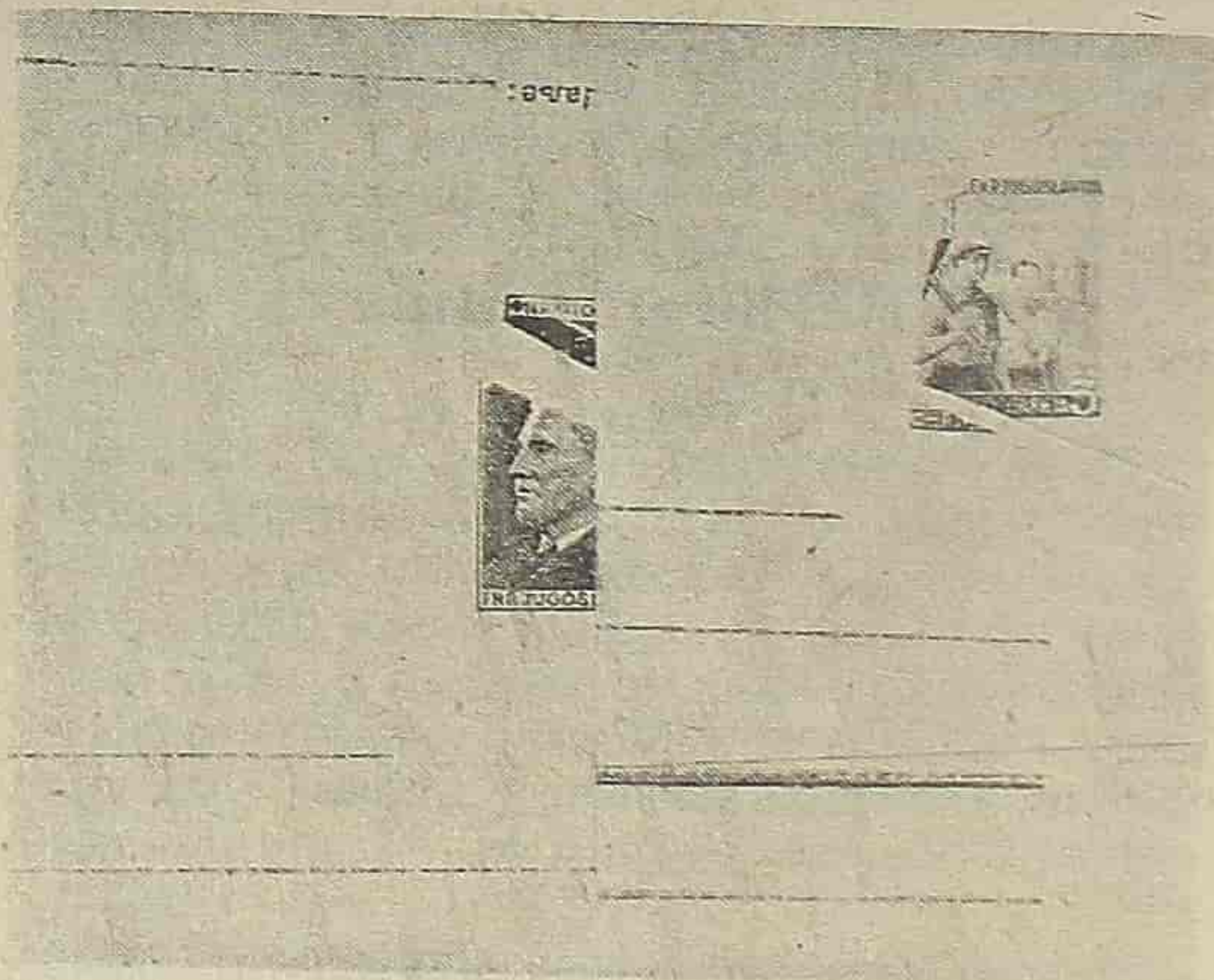

КОВЕРТА СА ПРОБОЈНИМ ТИСКОМ

Друг М. Илић приказао нам је једну коверту бр. 24А са пробојним претиском.

КОВЕРТЕ СА НАБОРИМА

Друг М. Илић приказао нам је коверте са наборима:

ресне линије и реч „ПОШТА“ (у ћирици) као код II. издања коверата. На задњој страни коверте су отштампане само две линије од ситних слова и испред прве реч „Шаље:“; другог текста, који је био отштампан на ранијим издањима, нема.

Боја текста и слике црвена (у разним нијансама). Папир жућкаст у разним тоновима и разне каквоће.

ДОПУНЕ У СПИСКУ КОВЕРАТА

У „Списку наших целина“ (отштампаном у бр. 5, на стр. 154 нашег листа) треба извршити ове допуне:

1) У продужењу списка треба додати:
III ИЗДАЊЕ.

25. Са вредносном ознаком новом сликом Маршала Тита, са распоредом адресних линија и текста као код II. издања; без упутног текста на задњој страни. Текст српски у ћирици. Боја слике и текста црвена у разним нијансама; папир жућкаст разне каквоће.

2) Под 4. са сликом Маршала Тита и са текстом у ћирици, треба додати код папира још: „чврст, гладак — груб“.

1) Коверту бр. 25: са ширим набором у вредносној ознаци преко Маршалове главе.

2) Коверту бр. 24А: са набором преко доњег левог угла вредносне ознаке и преко речи „ПОШТА“.

АВИОНСКЕ КОВЕРТЕ СА БЕЛОМ ТРАКОМ ПРЕКО ВРЕДНОСНЕ ОЗНАКЕ

Друг М. Илић приказује једну авионску коверту, на којој је преко вредносне ознаке једна коса бела трака (неотштампани део), настала од случајно налог папирића истог облика на тај део коверте пре штампања, а доцније је отпао и остала вредносна ознака без већег дела слике — са белом траком.

ПОМЕРЕНЕ ВРЕДНОСНЕ ОЗНАКЕ КОД АВИОНСКИХ КОВЕРАТА

У бр. 5 нашег листа, на стр. 164 објавили смо померање слика вредносне ознаке на авионским ковертама изван поља

одређеног за њих. Исту такву коверту са истоветним померањем приказао нам је и друг М. Илић. — Друг Б. Новаковић приказао нам је једну коверту са много јачим померањем: за половину висине белог поља на више, и за четвртину у лево.

Из ових померања види се да су померане само слике вредносне ознаке, а адресне линије су увек на одређеном месту. Према томе значи да су вредносне ознаке штампане посебно, а посебно адресне линије.

Н О В Е М А Р К Е

АФРИКА ЗАПАДНА ШПАНСКА

Издате су поштанске марке за редовну употребу, 16 вредности облика положеног правоугаоника са четири разне слике: а) шатори номада, б) оаза, в) караван и г) караван, друга слика. Издате су: 2 с. смеђа (а), 5 с. љубичаста (б), 10 с. плавозелена, (в), 15 с. сиво-зелена (г), 25 с. мрка (а), 30 с. жута (б), 40 с. сиво-маслинаста (в), 45 с. смеђе-лиласта (г), 50 с. смеђе-црвена (а), 75 с. ултрамаринска (б), 90 с. тамно-зелена (в), 1 р. сива (г), сличнаста (б), 5 р. црв.-лиласта (в) и 10 р. отворено-смеђа (а).

Уелса 1 црвена, Цејлона 4 d. црвено-лиласта и Рта Добре Наде 4 d. плава.

ИЗРАЕЛ

2) О 25-годишњици јеврејског универзитета у Јерусалиму издата је једна марка од 100 прута сиво-зелена.

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

Спомен-блок за лондонску изложбу марака састављен: у врху блока слика прве марке Вел. Британије 1 р. црпа, испод ње натпис THE LONDON INTERNATIONAL / STAMP EXHIBITION 1950 / SOUVENIR SHEET, а испод овога у крст положене слике 4 знамените марке енглеских колонија: Нова Шкотска 1 sh. лиласта на плавичастој основи, Новог Јужног

ИРАН

У спомен 75-годишњице Светског поштанског савеза издате су 2 марке: 50 о. смеђа, са сликом планиглоба, облика положеног правоугаоника и 2,50 р. тамно-плава, са сликом Меркура, који у уздигнутој руци носи писмо, трчећи преко земљске кугле, облика усправног правоугаоника.

ИТАЛИЈА

О V. конференцији УНЕСКО-а у Фиренци у палати Пити издате су 2 спомен марке: 20 л. зелено-маслинаста, са сликом палате Пити, облика положеног правоугаоника, и од 55 л. плава, са сликом Персејеве статуе, облика усправног правоугаоника.

ЛИБЕРИЈА

1) Издате су две вредности из серије претседника: 1 с. зелена и црна, са сликом Цозефа Робертса (1848—1856 и 1872—

1876) и од 7 с. плаво-зелена и црна са сликама Антонија Гарднера (1878—1883 и Алфреда Русела (1883—1884).

2) У спомен 75-годишњице Светског поштанског савеза издате су 3 вредности: 5 с. зелена и црна са сликом бернског споменика, 10 с. лиласта и црна са домом Светског пошт. савеза и 25 с. не-ранцаста и љубичаста; прве две су облика положеног, а трећа усправног правоугаоника.

2) О петом конгресу младежи издате су три марке са истом сликом: 2 с. љубичаста, 6 с. зелена и 18 с. плава.

Кроз ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ СВЕТ

ФАЛСИФИКАТИ ВИШИХ ВРЕДНОСТИ МАРАКА ИЗРАЕЛА

„Stamp Collecting“ доноси вест да су се на лондонској филателистичкој пијаци појавили фалсификати од трију виших вредности без зубаца од 250, 500 и 1000 прута израелских марака, које су у те-чају.

Е. А.

НЕОГРАНИЧЕНА ПРОДАЈА ПОШТАНСКИХ МАРАКА У ЧЕХОСЛОВАЧКОЈ

У вези наше notiце у 6 броју „Филателисте“ доносимо о тој истој ствари детаљнији извештај из француског листа L'ECHO DE LA TIMBROLOGIE.

Фамозно друштво „Orbis“ у Прагу скрахирало је и његов директор, који се био подухватио да спасава чехословачку филателију, био је приморан да се помири са стварношћу. Његова диктатура причинила је Министарству пошта огромне штете, које су генерално процењене на више стотина милиона круна. Он је уклоњен са дужности и продаја свих марака, подразумевајући у њих и пригодне марке, постала је опет слободна у Чехословачкој. Администрација пошта ће се привремено бринути о филателистичким комерцијалним релацијама са иностранством.

А. П.

ЈЕДАН ИТАЛИЈАНСКИ КАТАЛОГ МАРАКА НАШИХ КРАЈЕВА

Антонијо Борнштајн издао је на италијанском језику један каталог са стотинак страна о свима емисијама Трста, Ријеке и Јулиске Венеције, са много детаља, цена и историских података.

Кога би овај каталог интересовао, могао би га набавити код писца по цени од 350 лира (више порто).

А. П.

ПРОДАЈА НАЈРЕЂЕ ЕВРОПСКЕ МАРКЕ

Најређа европска марка, одн. једини познат примерак од те марке јесте шведска марка бр. 1 од 3 Sk. Вассо из 1855 године, отштампана погрешно у жутојместо у зеленој боји (Цумштајн бр. 1 А).

Она је ретко мењала своје господаре због високе цене по којој је продавана. Пре рата био ју је купио румунски краљ Карол за 5.000 сканд. круна.

Сада јављају из Шведске да је та марка продата на лондонској изложби марака 10 маја о. г. неком белгиском скупљачу марака за 27.000 сканд. круна.

То је за сада највиша цена, која је плаћена за једну европску марку.

Е. А.

ОМЛАДИНСКА СТРАНА

Како да организујемо неорганизоване омладинце и да их покренемо на продубљење знања из филателије

Познато је да је филателија узела широке размере међу омладинцима. На жалост, већина њих, заинтересованих филателијом, остала је неорганизована. Шта је узрок томе? Скоро свуда тај узрок је исти: недовољна обавештеност омладинаца о раду Савеза и његових подружница. Свакако је пожељно да се тај узрок отстрани, а за то постоји више начина. По моме мишљењу један од ефикасних начина је приређивање филателистичких изложба. За то није потребно ни много времена, ни много труда, ни новца, па ни много простора. Довољан је и један згодан, већи излог на прометном месту у граду. Ма колико изложба била мала, ако је добро уређена, изазиваће интересовање и оставиће дубоке утиске не само код организованих филателиста, већ много више на неорганизоване омладинце, и они ће се сигурно заинтересовати за колективан рад у организацијама Савеза.

Други, не мање успешан начин био би: организовање филателистичких предавања о маркама, целинама и др. У сваком месту постоји бар један филателиста или боље пријатељ филателије, који би таква предавања могао и хтео да одржи. Како се филателијом претежно баве омладинци — ђаци, могла би се така предавања држати и по школама.

Ја мислим да би оваким радом Савез и његове подружнице привукли у чланство много до сад неорганизованих филателиста, а у многима би пробудио жељу за скупљањем марака — корисним и поучним спортом.

Али оно што је за омладинце врло важно, то је да их од почетка треба упућивати, да не схватају као главни и једини циљ филателије само прибирање што већег броја марака и како, на који начин треба стварати те збирке, да би се од њих имале само материјалне користи. Филателија има много узвишеније циљеве; она треба да поучи у многим прав-

цима, из многих наука и вештина, о постанку и употреби материјала, од којих се марке справљају, а и да преко марака пропагира идеје корисне по друштво и да обраћа пажњу целом свету на постигнуте успехе.

А како ће омладинци до свега тога доћи? Једини је пут стално праћење филателистичке литературе. Они који знају и стране језике, могу на тим језицима доћи до обилније литературе, а они који се служе само нашим језиком, не треба никакo да пропуштају наше часописе, приручнике, каталоге. Ми их на нашем језику немамо много, па у толико пре и лакше треба да пратимо све што је на нашем језику написано из филателије. Стоструко ће се накнадити онај сразмерно мали издатак за наш лист, јер ће у њему сваки омладинац наћи шта му треба: упуте у филателију, обраде наших издања марака, обавештења о страним маркама и т. д.

На тај би се начин из омладинских секција добили филателисти са солидним знањем и познавањем филателије. Али да би рад у филателији био оријентисан да буде што кориснији и успешнији, мислим да би за то био успешан и овај начин: организовање конкурса знања из филателије. Да будем јаснији: потребно је организовати такав конкурс, у коме би омладинци одговарали на постављена питања. Наравно, за одговор на та питања и такв рад би натеривао омладинца на прикупљање солидног знања из филателије. На оваким конкурсима право учешћа имали би само омладинци. Награде би биле понека серија, албум, каталог и т. д. Учествовањем на конкурсу много омладинаца стекло би још веће и солидније знање, а то би био један велики добитак за нашу филателију.

П. Д. Јанковић,
омладинац из Зајечара

ФИЛАТЕЛИСТИЧКЕ ПРИРЕДБЕ

ФИЛАТЕЛИСТИЧКЕ ПРИРЕДБЕ У ЗЕМУНУ У ЧАСТ 58 РОЂЕНДАНА МАРШАЛА ТИТА

Филателисти и пријатељи филателије, који су крајем маја пролазили главном улицом Земуна, застајали су — пријатно изненађени — пред једним ванредно укусно уређеним излогом, који је претстављао учешће филателиста у прослави 58 рођендана Маршала Тита. Не само изложени материјал, већ и сам начин уређења излога, привлачио је пажњу пролазника.

Лево у излогу била је постављена фотографија друга Тита, наслоњена на укрштена копља са државном и партиском заставом, које су се благо и таласасто спуштале заокружавајући маршалов лик. Даље, поред белих и црвених ружа, а на гримизном баршуну подножја било је поређано око тридесетак стаклених сталака са изложеним нашим маркама. Сталци и у њима марке били су поређани у две скупине, од којих је свака за себе обележавала по један период наше најновије историје, а обе заједно су се хармонично сливале у једну јединствену целину.

Прва група обележавала је период народно ослободилачке борбе и била је изложена под паролом „Маршал Тито — херој у рату“. У овој групи изложена је серија „партизанка“, изнад које се налазило на стаклу исписан натпис „Народно ослободилачка борба народа Југославије — издање 1945“. Ратни мотиви на маркама поворили су о напорима, тешкоћама, хероизму и одлучности наших народа, да и домаћим издајничким помагачима окупатора, извојује слободу по сваку цену и створи себи онаку државну заједницу каку жели. Затим су у овој групи биле изложене марке првог и другог Титовог издања, годишњице ослобођења Београда, дана победе и др.

Друга група изложених марака обележавала је период обнове земље и изградње социјализма код нас и била је изложена под паролом „Маршал Тито — градитelj у миру“. У овој групи изложене марке речито су тумачиле паролу, под којом су биле изложене. Овде је публика видела лик Маршала на нашим најуспелијим маркама — издање 1 маја 1950; затим марке прве и друге омладинске пруге са исписаном паролом „Титова омладина у изградњи социјализма“. Под насловом „Титови фискултурници“ биле су изложене све марке наших спортских из-

дања, а затим марке свих осталих издања периода изградње. Десно горе у излогу, испод металног авиона у лету, биле су изложене наше авионске марке под насловом „Крила нашег ЈАТ-а“.

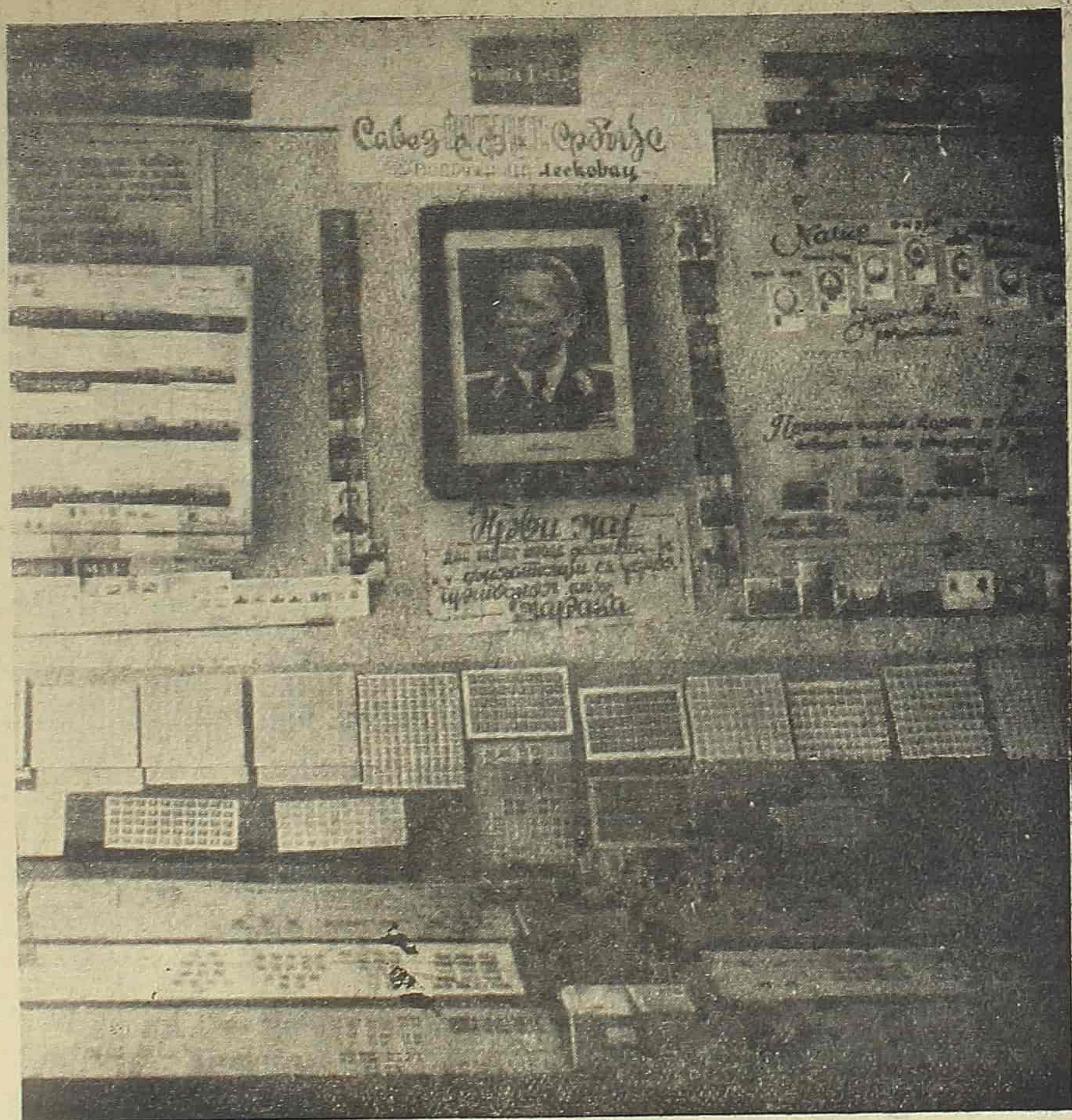
Значај филателије у опште и значај наших марака посебно објашњен је великим натписом стављеним у средину излога, на којем су биле исписане речи „Поштанска марка, у рукама филателиста, значајан је пропагатор наше социјалистичке стварности и одличан борац за победу истине о нашој социјалистичкој домовини. У све крајеве света допире наша поштанска марка. Својом садржајношћу она говори трудбеницима целог свега о нашој социјалистичкој изградњи, о нашим народима који под руководством К. П. Ј. и друга Тита неуморно раде на изградњи социјализма: за бољи живот, за победу истине над клеветама и лажима и за равноправне односе међу напредним народима целог света“.

Ова успела филателистичка приредба показала је не само оданост филателиста и њихову љубав према Маршалу Титу, већ је уједно дала и пример како треба вршити социјалистичку пропаганду за унапређење филателије и њених циљева.

ФИЛАТЕЛИСТИЧКА ИЗЛОЖБА У ЛЕСКОВЦУ

У част 1 маја, а у времену од 1 до 5 маја приређена је у Лесковцу велика изложба локалне индустрије и занатства. Подружница Савеза филателиста Србије користила је ову изложбу за своју филателистичку изложбу. Остварење ове замисли успело је захваљујући схватању и разумевању управе изложбе, која је уступила део просторија, а и у сваком другом погледу помогла, да филателистичка изложба буде што успелија.

На изложби су изложене комплетне серије свих наших марака од ослобођења до данас. Излагане су само ФНРЈ марке, јер је циљ изложбе, приређене у част 1 маја, био да, сем популарисања филателије, покаже гледаоцима нашу најновију историју на маркама, чији су цртежи речито поворили о свим напорима, борбама, свим нашим настојањима и прегнућима, да кроз борбу у рату и рад у миру изградимо нашу социјалистичку домовину. Сем марака изложени су и коверти са специјалним жиговима, који су забележили многе значајне датуме нашег

друштвеног живота и изградње. Затим је изложен и филателистички прибор. Изложене марке груписане су према свом специјалном значају, који је објављен исписаним паролама.

Подружница СФС у Лесковцу задовољна је успехом своје изложбе, која је успела у сваком погледу — у пропаганди филателије и пропаганди свега онога што

су цртежи марака обележавали. Гледаоци су дошли до многих сазнања гледајући наше марке и интересујући се, када су које издане, због чега и шта је симболички приказано на цртежу. Успех, који је изложба постигла нарочито се да оци-ти кроз многе опаске у књизи утисака, у коју се уписао велики број посетилаца.

Драг. Цонић

Преглед књига и листова

„РЕПУБЛИКА“ — Београд, недељни политички лист, у својој сталној филателистичкој рубрици, доноси у бројевима за месец јуни овај садржај:

Бр. 240 — Б. М.: Нове марке: „Дечја недеља“; Из филателистичког друштва „Ловренц Кошир“; Нови пригодни жигови; Проф. Ст. Христов: Развој филателије у НР Македонији.

Бр. 241 — Проф. Ст. Христов: Организација и развој филателије у НР Македонији; Б. М.: Наши нови пригодни жигови; Нове књиге и листови: „Филателиста“ — Београд.

Бр. 242 — Бор. Ст. Мрђа: Ново издање пригодних авионских марака; Висина наклада наших пригодних издања.

Бр. 243 — Једна мала, али успела филателистичка приредба у Земуну; Б. М.: Наше нове целине.

ИЗ САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

ИЗ ПОДРУЖНИЦЕ ТОПЧИДЕР

Подружница Топчидер одржава своје састанке у Топчидерској ресторацији.

Како су настали фронтовски радови, Подружница је своје састанке одредила за петак после подне на место четвртка, како је било зимус, да би на тај начин

дељу. У изнимним случајевима, ако неке поште у покрајини не добију ни марке, које се иначе добијају на другим поштама, онда нека се најпре покуша да се набаве те марке код оближњих пошта, па тек онда се може обратити на Савез, да их покуша набавити у Београду. У том случају је потребно, да се одмах достави

омогућила члановима несметано вршење фронтовских дужности.

Ову плакату Подружнице Топчидер израдио је члан Подружнице и познати гравер и сликар Б. Коцмут и духовито, у шаљивој форми приказао како изгледају састанци филателиста у Топчидерској ресторацији.

Провизорне марке се не могу више добити у Београду у комплетним серијама. Могу се купити на пошти само поједине вредности од провизорних марака у промењеним бојама. Зато не треба да се филателисти и друштва обраћају више на Савез, јер им све провизорне марке не може набавити.

Које марке набавља Савез за своје чланове? Савез набавља за своје чланове само пригодна издања, која се нормално не добијају на поштама, већ се у комплетним серијама требају преко Бироа за филателију, односно преко Инспектора ПТТ у Копру. Из тога разлога није Савез набављао ни марке за дечију не-

одговарајући новац и то на чековни рачун Савеза бр. 103-95603291.

ПРОМЕНЕ У УПРАВНОМ ОДБОРУ САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

На ванредној седници управног одбора Савеза филателиста Србије, која је одржана 28 јуна 1950 године досадањи председник Савеза друг Раичевић поднео је оставку на положај председника Савеза, мотивишући подношење оставке дужим службеним отсутовањем из Београда. И ако ово подношење оставке долази у незгодан час, а није ни у интересу даљег рада Савеза, управни одбор, размотривши разлоге друга Раичевића, као и последице примања или непримања оставке, примио је поднесену оставку. Примањем оставке испоставило се одмах и питање избора новог председника Савеза, чији избор није трпио никакво одлагање. Стога је, одмах по пријему оставке досадањег председника, стављен на дневни

ред избор новог председника. После једночасовне дискусије по постављеном питању избора новог председника, управни одбор СФС-а изабрао је друга Борислава Ст. Мрђу, досадањег потпредседника Савеза. Пошто је овим избором остало упржњено место потпредседника, на истој седници попуњено је и то место избором Михаила Јањића, члана управног одбора са функцијом референта за размену са иностранством. Друг Раичевић је и на даље остао члан управног одбора СФС-а.

ПРОМЕНЕ У РЕДАКЦИОНОМ ОДБОРУ ЧАСОПИСА „ФИЛАТЕЛИСТА“

Члан редакционог одбора часописа „Филателиста“, друг Драг. Раичевић, поднео је оставку на чланство у том одбору услед дужег службеног осуствовања из Београда. На седници редакционог одбора, која је одржана 29-VI-1950. уважена је оставка другу Раичевићу, а на његово место изабран је друг Јован Јојкић, први секретар СФС-а.

Б. М.

ИЗ Н. Р. МАКЕДОНИЈЕ

ОРГАНИЗАЦИЈА И БРОЈНО СТАЊЕ ФИЛАТЕЛИСТА Н. Р. МАКЕДОНИЈЕ

Прошло је било доста времена од како се повела акција за оснивање филателистичког савеза Н. Р. Македоније до момента његовог оснивања. Више од годину дана иницијативни одбор у Битољу радио је на оснивању, но све је то било узалуд, пошто надлежни нису хтели да дозволе да Битољ буде седиште једне тако значајне организације, већ као и у осталим републикама, тако се желело да и у Македонији седиште савеза буде у престоници републике. Најзад, када се по инструкцијама Бироа за филателију из Београда појавио иницијативни одбор у Скопљу, приступило се формирању и припреми за оснивање савеза. И тако, најзад, када је све било готово, дозволиле су надлежне власти оснивање савеза. Дана 29 јануара о. г. уз огромно учешће чланова из Скопља и других већих места републике, основан је Савез филателиста Н. Р. Македоније, са седиштем у Скопљу, како је својевремено објављено у нашој стручној штампи.

После ове успеле акције Савез је хитно приступио оснивању подружница и организовању чланова, тако да није много времена прошло и већ су се почеле формирати подружнице. Прво су се исте појавиле по већим местима Македоније, где су били организовани сви филатели-

сти дотичне вароши. Само један мали део филателиста остао је за сада изван подружница, а то су ђаци средњих школа, који ће свакако ускоро приступити својим подружницама. Ово се десило, и дешава се тамо, где за сада још нема услова за оснивање подружнице. Ово питање Савез ће решити ускоро. Неки су филателисти, у чијим местима нема подружница, већ приступили најближој подружници. Према свему изгледа да ће се број чланова овог Савеза још много повећати.

Према статистичким подацима Савеза до сада је пријављено пет подружница са укупно 436 чланова и то: Скопље 206, Битољ 127, Титов Велес 48, Штип 35, Куманово 20.

Све подружнице имају формиране своје управе са изузетком Куманова, које ће у најскорије време такође то учинити.

Потребно је напоменути да и овде, као и другим републикама, има приличан број омладинаца зачлањених, што значи да се и Македонија развија како на другим пољима, тако и у филателији, заједно са другим републикама нове социјалистичке Југославије.

Осим ђака гимназије, које Савез већ прима за своје чланове, постоји велики интерес за филателију и код најмлађих наших грађана — пионира, који, на жалост, по правилима наших савеза не могу бити чланови. Али ову лепу жељу за нашим спортом не треба угушити и не дати јој да се развије, већ, напротив, треба је на неки начин прихватити и развити, јер ће ови кроз коју годину стећи право на упис и постаће вредни чланови наших подружница, па их за то треба припремати. На пример, у Т. Велесу ову љубав пионира према маркама приметили су њихови учитељи, који су замолили управу подружнице у тој вароши да помогне деци у стручном скупљању марка. Управа је прихватила ову молбу и решила је то питање овако: преко лета, када деца не буду заузета радом у школи, да се скупљају на састанке, где ће им искуснији филателисти давати савете у погледу скупљања, скидања са коверата и лепљења марака у албуме, као и сортирање у класере и свега другог што се буде појавило у току рада.

Филателија у Македонији није нова појава у друштвеном животу, но многи ратови прешли преко Македоније и разне окупације причиниле су велику штету овом спорту, тако да су многе збирке битећене и уништене. Према томе данас се може рећи да је ово у Македонији нов полет интересовања за овај спорт. Овако велики број филателиста није постојао у прошлости. За време окупације, до 1944 године било је свега три органи-

зоване подружнице: у Скопљу, Т. Велесу и Кочанима, са укупно 90—100 чланова, који су припадали филателистичком савезу Бугарске. Данас, како видимо, овај број се повећао преко четири пута. Са сигурношћу се пак тврди да ће се ускоро још много више повећати.

У овоме би нам много могао помоћи Биро за филателију дејствујући код „Југофилателије“ да на општу молбу нашег чланства отвори продавницу марака у Скопљу. На тај начин би се велики број нашег чланства, особито млађег, лакше снабдевао нашим маркама и тиме би скупљање марака било привлачније. Сва продавница би снабдевала све филателисте Македоније и била би центар интересовања за нашу публику и жариште напретка филателије.

Проф. Ст. Христов

ОСНОВАНА ЈЕ ПОДРУЖНИЦА ФИЛАТЕЛИСТА У СКОПЉУ

Уз велико учешће филателиста како одраслих, тако и омладинаца, 14 маја о. г. у просторијама Дирекције у Скопљу основана је подружница месних филателиста. Иницијативу за оснивање ове подружнице имао је одређени одбор, који је спремио све техничке и друге потребе око оснивања.

После дискусије, која је била обилна у разноврсности питања и одговора, прешло се на бирање управе. У управу су предложени и изабрани искусни филателисти, ради чега можемо са сигурношћу веровати у успех нове подружнице Савеза Македоније, која је по реду четврта.

Састав управе је следећи:

Управни одбор: Претседник Хаџи Митров Кочо, потпретседник Георгиев Димче, I секретар Секуловски Витомир, II секретар Мандров Петар, благајник Панасов Христо, шеф размена Лацки Стеван, библиотекар Наранцовски Васил, руков. мл. секц. Видинић Зоран, одборници: Клисаров Иван, Колачевски Деспот и Недев Васил.

Надзорни одбор: Прешева Абдула, Костов Стеван и Урумов Димко.

Суд части: Настев Илија, Трпески Трипун и Чукић Мирко.

На крају дневног реда нова управа се захвалила на избору и обећала да ће се старати да испуни све задатке, који јој се постављају. Као највећа потреба која се истицала јесте да се што пре дође до класера; ту се још највећа потреба, пошто међу филателистима има приличан број почетника.

Нова подружница броји преко 200 чланова. С обзиром на велико интересовање

за филателију у Скопљу, овај ће се број ускоро знатно увећати. Нарочито је велико интересовање код омладине — ученика средњих школа. Прикупљање тих неорганизованих филателиста у подружницу биће један од главних задатака нове управе.

Проф. Ст. Христов

Одговори нашим читаоцима

8) А. Х. из Б. пита: Од кад је динар узет у Србији као новчана јединица и одакле долази то име.

Ових дана је на то питање дала одговор „Политика“: Динар се, као новчана јединица први пут појавио у Риму; римска република исковала је 269 године пре наше ере сребрни динар (denarius), а 207 пре наше ере златан динар. Са поделом римског царства динар као монета прешао је у Византију, одакле су Арабљани узели златан динар (при чему је римски denarius променио име у арапски динар). После пропасти западног римског царства франачка држава наследила је и римски динар, — по имену, а не и по вредности. У држави Карла Великог, као и доцније у државама, које су образоване после распада Карловог царства појављује се и динар, са малом изменом имена, као најситнија монета за поткусуривање (француски denier = једној дванаестини суа). У Србији је динар заведен као новчана јединица 1873 године: златан динар кован је у комадима од 20 и 10 динара, а сребрни динар у комадима од 5, 2, 1 и 1/2 динара. У исто време појавио се у Персији динар као најситнија монета за поткусуривање (= једној педесетини шахија).

9) Јосип Варга, Оџаци.

1) За послату марку од 3 дин. издату за „Дечју недељу“ види извештај о њој у овом броју листа под „НАШЕ МАРКЕ“.

2) За „двојни претисак“ на марци од 3 динара ружичасте боје из „партизанске“ серије са претисцима новог назива државе већ је то објављено у 4 броју „Филателисте“ на 122 страни под насловом „Отисак претиска на лицу марака од 3,— д.“.

10) Петар Д. Јанковић из Зајечара пита: Колико је зупчање код издања добротворне серије марака за ратне инвалиде од 16 V 1943 окупиране Србије.

Погрешно је наведено у каталозима „Сфиба“ од 1944 и „Југофилателије“ за 1950 годину да је зупчање тих марака 11 1/2 : 12 1/2. Тачно је чешљ. зупч. 11 1/2, — како је добро наведено и код Цумштајна.